

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra psychologie a sociologie

Diplomová práce

NÁSILÍ NA ŽENÁCH V PARTNERSKÉM SOUŽITÍ

Vedoucí práce: PhDr. Jan Polivka

Autor práce: Lenka Kořínková

Studijní obor: Pastorační asistent

Forma studia: kombinovaná

Ročník: 5.

2006

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů literatury.

Lucie Korundová

**Děkuji vedoucímu diplomové práce PhDr. Janu Polivkovi za cenné rady, připomínky
a metodické vedení práce.**

OBSAH

ÚVOD	6
I. TEORETICKÁ ČÁST	8
1. Domácí násilí	8
1.1. Co je domácí násilí?	8
1.2. Druhy domácího násilí	9
1.2.1. Typy domácího násilí	9
1.2.2. Formy domácího násilí	10
1.3. Předsudky a omyly o domácím násilí	13
2. Průběh domácího násilí	16
2.1. Model moci a kontroly nad obětí	16
2.2. Vztah agresor - oběť	19
2.3. Cyklus domácího násilí	20
3. Násilník	22
4. Oběť	25
4.1. Fáze	25
4.2. Důsledky domácího násilí	27
4.3. Děti - svědci násilí	30
5. Formy pomoci	31
5.1. Vyhledání pomoci	32
5.2. Formy (aktéři) pomoci	33
A. Laická pomoc	33
B. Policie a lékařská pomoc	35
C. Odborná pomoc	37
6. Současná legislativa v České republice	46
II. PRAKTICKÁ ČÁST	54
1. Teorie versus realita	54
2. "Ideální" stav k řešení problematiky domácího násilí	65
ZÁVĚR	68
Seznam literatury	70
Seznam příloh	73
Přílohy	74
Abstrakt	92

„Dívám-li se zpátky,
žila jsem jako v koncentračním táboře.
Neustále nade mnou visela hrozba.
Bez ohledu na to co jsem udělala,
nikdy to nebylo správně.
Vždycky jsem se snažila být perfektní.
Nejen z lásky k dětem, ale také k němu.
Doufala jsem a modlila se,
že se změní a že všechno bude v pořádku,
jakmile se stanu tím, čím chce abych byla.
Ale nikdy jsem se tím nestala,
i když jsem se o to moc snažila.
Jednou přišel domů poté
co jsem uklidila celý dům,
ale ve dřezu zůstal jeden špinavý šálek.
Na ten se soustředil a nastalo **PEKLO.**“

(58letá žena)

ÚVOD

O problematiku domácího násilí jsem se začala blíže zajímat koncem roku 2001. Jelikož jsem v té době studovala obor sociální práce, obrátila se na mě jedna známá s tím, jestli nevím o nějaké poradně, kde by pro sebe našla pomoc – jednalo se o domácí násilí. Společně jsme tedy navštívily Rosu - poradnu pro ženy (oběti domácího násilí). V Rose jsem si od začátku roku 2002 domluvila praxi. Právě zde jsem měla možnost získat jak teoretický, tak praktický základ pro pochopení celkové problematiky domácího násilí. Později jsem v Rose začala působit jako členka terapeutického týmu.

Také proto se moje diplomová práce, která nese název „Násilí na ženách v partnerském soužití“, věnuje právě tomuto problému. Chtěla jsem využít teoretických, ale i praktických znalostí a zkušeností.

„Násilí v rodině či v partnerském vztahu“, jak je tento fenomén označován např. v německy mluvících zemích, nebo „domácí násilí“ (pojem z angloamerické části) zastupuje fenomén formy násilí, rozšířený po celém světě, spojený s konstrukcí modelu rodiny a s postavením ženy ve společnosti.

Při násilí v rodině se z převážné části jedná o násilnické činy mužů obracejících se proti slabším, tedy především proti ženám a dětem. Z tohoto důvodu se i já ve své práci zabývám pouze domácím násilím na ženách, popř. dětech, které se také často stávají jeho oběťmi – a to jako svědci.

Cílem práce není podat bližší analýzu k jednotlivým problémům domácího násilí, ale popsat základní aspekty tak, aby bylo možné blíže pochopit tuto specifickou formu násilí. Pokusit se na problematiku pohlédnout ze strany ženy – oběti domácího násilí. Srovnat její realitu s teoretickým základem v této oblasti u nás.

Tuto práci rozdělují na dvě části, na část teoretickou a část praktickou.

Laická veřejnost často nechápe domácí násilí jako celospolečenský problém, ale spíše jako „soukromý“ problém, do kterého nic nikomu cizímu není. Právě proto začínám v úvodu

teoretické části přesným vymezením pojmu domácího násilí, v němž popisuji jeho druhy, ale také předsudky, které o něm kolují. Dále se zabírám celkovým průběhem domácího násilí, vztahem agresora a oběti. V následující kapitole specifikuji osobu násilníka i oběti. Poté rozebírám příslušné formy pomoci pro oběť i agresora. Na závěr teoretické části práce popisuji současnou legislativu v České republice, kde aktuálně nastala velká změna díky přijetí zcela nového příslušného zákona.

Teoretická část práce má dvě kapitoly. První se nazývá „Realita versus teorie“ a její význam tento název plně vystihuje, jelikož v této kapitole následují dvě výpovědi žen – obětí domácího násilí. Další kapitola má popsat můj návrh na budoucí komplexní řešení problematiky domácího násilí.

Jako metodu práce jsem zvolila sběr informací z dostupné literatury a odborných materiálů, dále rozhovory s odborníky, kteří se této činnosti věnují (především se jedná o specializované poradny: ROSA, Bílý kruh bezpečí a Acorus). Dále čerpám z interních materiálů ROSY, což jsou hlavně kazuistiky, statistiky, zápisy z konzultace a skupin apod. V praktické části práce vycházím z individuální práce s klientkami, což zahrnuje rozhovory, konzultace atd.

Jsem si vědoma toho, že rozsah mé práce zdaleka nepokrývá celou problematiku domácího násilí. Zaměřuji se na problém spíše ze strany oběti, protože z hlediska forem pomoci obětem domácího násilí u nás existuje především tzv. „straníci politika, stranící pomoc“. Jde o odbornou pomoc, kterou poskytují specializované poradny obětem domácího násilí, aniž by nějakým způsobem došlo ke konfrontaci s agresorem. Obdobná pomoc funguje také v zahraničí.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. Domácí násilí

1.1. Co je domácí násilí?

Domácí násilí bylo ještě v nedávné době považováno za jev, který se naší republiky dotýká jen okrajově, vyskytuje se pouze v ojedinělých případech. Nejnovější průzkumy však dokazují, že skutečnost v této oblasti je, bohužel, mnohem vážnější. Ukazuje se, že právě rodina může být jevištěm pro ta nejkrutější dramata, ve kterých silní ubližují slabším.

Slovo „násilí“ znamená „uplatnění (fyzické) síly, moci, převahy k překonání někoho“.¹ U násilí jde o zneužití moci stejně jako u znásilnění či pohlavního zneužití. Moc se dá zneužít jako cokoliv jiného. Potřeba moci však patří do základní vývojové výbavy každého člověka.

Pod pojmem „domácí násilí“ (anglicky „domestic violence“) se většinou rozumí stupňující se opakované násilí fyzické, psychické či sexuální povahy mezi manželi nebo partnery. Problém „domácího násilí“ však lze pojmout v jeho širším významu. Násilí v rodině totiž může mít různé konkrétní podoby: od týrání a zanedbávání dětí, přes trýznění seniorů, až po zmíněné psychické a fyzické násilí mezi mužem a ženou.

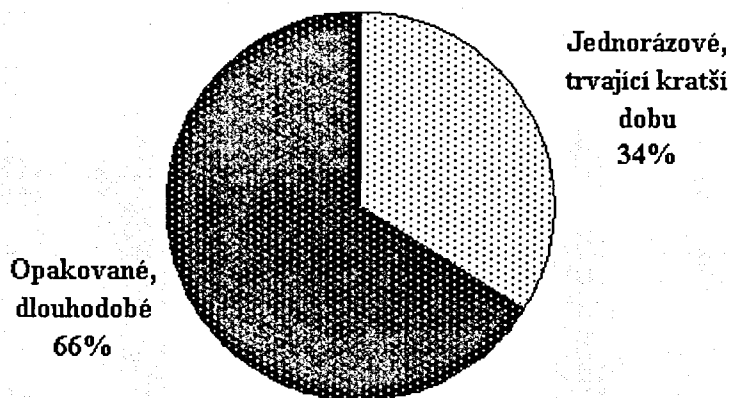
Domácí násilí zahrnuje všechny druhy fyzického, sexuálního i psychického násilí ve všech typech partnerských vztahů. Nejhoršího a nejčastějšího násilí se dopouštějí muži na svých partnerkách. Násilí se také může objevit ve formě násilí ženy na muži, ale také ve vztahu partnerů stejného pohlaví či mezi generacemi.

Oběťmi domácího násilí se stávají lidé bez ohledu na své vzdělání, sociální postavení, věk, etnický původ, sexuální orientaci a životní styl. Násilí může začít kdykoliv - v novém vztahu či po mnoha letech společného života.

Domácí násilí je zřídka kdy jednorázovou záležitostí (viz graf č. 1).

„Partnerské násilí, které jste zažil(a), s kterým jste se setkal(a), bylo jednorázové, trvající kratší dobu nebo šlo o násilí opakované, dlouhodobé?“ */

*/ podsoubor respondentů ochotných o svých zkušenostech vypovídat, N = 853

(zdroj: STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR, 2001)

1.2. Druhy domácího násilí

1.2.1. Typy domácího násilí

- násilí na dětech
- násilí na ženách
- násilí na seniorech
- násilí na zdravotně postižených
- násilí na mužích

¹ KOL. AUTORŮ. *Slovník spisovného jazyka českého III (M-O)*, s. 255

Vzhledem k širší tématu se tato práce zabývá pouze násilím na ženách, popř. z něho vyplývajícím sekundárním násilím na dětech.

1.2.2. Formy domácího násilí

Formy násilí, kterým může být jeho oběť v blízkém okolí vystavena, jsou různorodé. Násilí se odehrává především ve formě následujících kategorií:

- **Fyzické násilí**

Tento druh násilí je nejvíce viditelný, zároveň proto i prokazatelný. Zanechává totiž více či méně znatelné stopy - modřiny, zlomeniny, jizvy, popáleniny, zaschlou krev atd. Jedná se o brutální bolestivé ataky, které nesou značné riziko poškození zdraví a v extrémních případech mohou vyústit v přímé ohrožení života.

Do této kategorie patří: bití, řezání, píchání ostrými předměty, pálení, škrábání, svazování, trhání vlasů, ohrožování různými předměty nebo zbraněmi, kroucení rukou, odpírání jídla nebo spánku apod.

- **Psychické násilí**

Toto násilí buď může nebo nemusí souviset s násilím fyzickým, někdy se může odehrávat zcela samostatně. Psychické násilí stojí většinou na počátku rozvíjejícího se řetězce násilí. Zprvu ani nemusí být obětí jako násilí chápáno, např. žárlivost partnera společně se zákazy, příkazy a dalšími mocenskými opatřeními je možno vykládat jako projev velké lásky apod.

Psychické násilí zahrnuje soustavné ponižování, hrubé nadávání, hrozby, urážení, zastrasování, ničení nebo schovávání věcí patřících partnerce atd.

Psychické násilí je všeobecně obtížně prokazatelné, neboť jeho důsledky nejsou na první pohled zřejmé. Jde např. o neurotické projevy (úzkosti, fobie, panické ataky, koktavost, tiky, atd.), psychosomatická onemocnění (žaludeční vředy, migrény, ekzémy, nechutenství) a psychiatrické diagnózy (nejčastěji se jedná o reaktivní deprese apod.).

Například jedna respondentka výzkumu násilí v rodině uvádí: „Kdybych si mohla vybrat mezi tělesným a slovním týráním, vybrala bych si bití. Po bití jsou alespoň vidět následky, máte důkazy a lidé vás politují. Slovní týrání vás sice může dovést k šílenství, ale rány vidět nejsou a nikdo se o vás nestará. Žijete permanentně v hrůze, jakmile klapnou dveře od bytu a vrací se partner.“²

- **Emocionální násilí**

Takové násilí je orientováno na osoby, zvířata či věci, ke kterým má oběť nějaký citový vztah. Patří sem například: využívání dětí jako prostředku nátlaku (a to vyhrožováním jejich odejmutí), pomlouvání nebo napadání osob blízkých partnerce, likvidace nebo výhružky likvidací domácích zvířat, prohlašování ženy za blázna či hysterku apod.

- **Sociální násilí**

Toto násilí se zaměřuje na sociální postavení a prostředí oběti. Jedná se o izolaci ženy od ostatních lidí, zákaz vycházení z bytu, kontrolu jejího času a sociálních kontaktů, využívání mužských privilegií - muž se k ženě chová často jako ke služce, vykonává veškerá rozhodnutí za ženu apod.

- **Ekonomické násilí**

Ekonomické násilí se dotýká základních potřeb ženy, jako je jídlo, bydlení a ošacení. Do této kategorie spadá: zákaz zaměstnání, kontrola vydávání peněz a požadování vyúčtování i nepatrných částek, nechávání se doprošovat o peníze, odmítání financovat stravu, platit

nájem, poskytovat ošacení, přispívat na potřeby dětem, odebírání vlastních peněz apod. To znamená, že muži většinou v partnerství případně role správce rodinných příjmů, i když třeba není jejich hlavním nositelem.

- **Sexuální násilí**

Toto násilí patří mezi časté formy násilí mezi partnery. Pro okolí je rovněž hůře rozpoznatelné, neboť podobně jako psychické násilí zpravidla nezanechává stopy a odehrává se v intimním prostředí beze svědků (ovšem u některých případech jsou svědky děti). Takže v případě dokazování stojí proti sobě tvrzení ženy proti tvrzení agresora.

Za sexuální násilí považujeme: znásilnění, vynucování si sexuálního styku nebo sexuálních praktik proti vůli ženy, sexuální napadání ženy nebo erotických částí jejího těla, jednání se ženou pouze jako se sexuálním objektem atd.³

Nejčastější formy násilí

Z pohledu oběti dominuje jednoznačně fyzické a psychické násilí, sexuální násilí není až tak časté. Přesněji řečeno, v jednotlivých incidentech je vždy zastoupeno fyzické napadání oběti a současně i její psychické ponižování, zatímco k sexuálnímu obtěžování a vynucování sexuálních aktivit dochází „jen“ u poloviny všech těchto incidentů.

Ve většině případů jdou ruku v ruce fyzické a psychické formy domácího násilí. Lze takřka říci, že ve skutečnosti neexistuje čisté fyzické násilí bez emocionálního. Fyzické napadání je vždy „obaleno“ i psychickými útoky a urážkami, ať už to pachatel realizuje jako svůj vědomý program či to vnímá jako pouhou nadstavbu pro přímé kontaktní násilí na partnerce.

Spíše výjimečně se vyskytují čisté psychické podoby týrání, ve kterých se agresor vědomě zaměřuje na udělování ryze emocionálních zraňování v podobě ponižování,

---

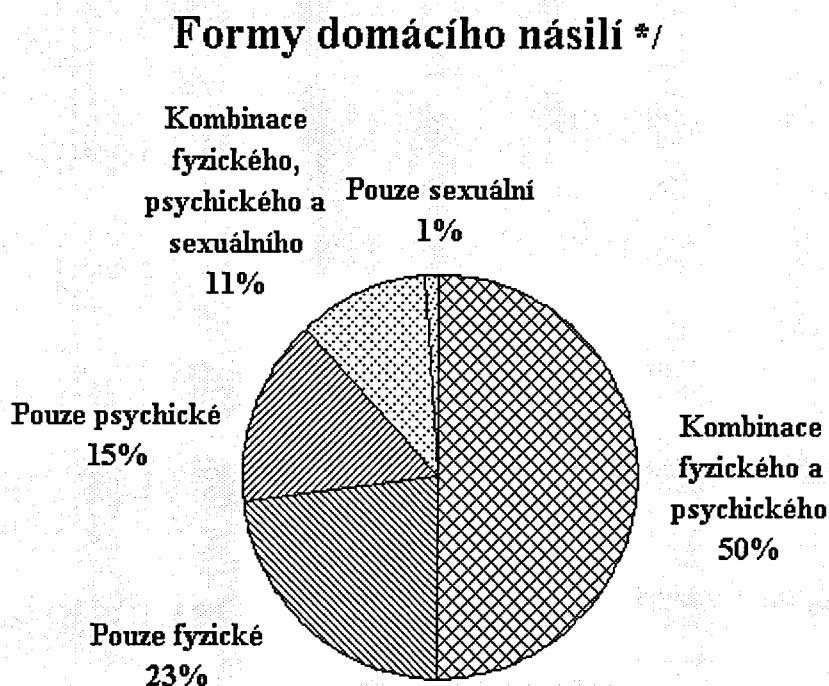
² Výzkum násilí v rodině v ČR prováděný nadací ROSA v roce 2003

³ Viz ACORUS. *Domácí násilí z pohledu a zkušeností pracovníků Psychosociálního centra Acorus*, s. 5-6

vyhrožování, vzbuzování strachu, nesmyslných příkazů například tím, že před ní záměrně hovoří o svých zážitcích a úmyslech, které ji hluboce ponižují a zatlačují do závislé a bezvýchodné pozice.

Samotné, od ostatních forem izolované sexuální násilí na partnerkách je podle stávajících výpovědí obětí u nás krajně ojedinělé.

Výše uvedené skutečnosti uvádí i následující graf č. 2.

*/ podsoubor respondentů ochotných o svých zkušenostech vypovídat N = 857
(zdroj: STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR, 2001)

1.3. Předsudky a omyly o domácím násilí

Násilí v rodině je opředeno řadou předsudků a omylů, které brání jeho aktérům a lidem mimo rodinu si uvědomit, že se může jednat i o velmi závažnou trestnou činnost.

Názor, že s domácím násilím nelze nic rozumného dělat, je slyšet poměrně často. Je přitom ironií, že domácí násilí je typem trestného činu, který je pro intervenci dostupnější než řada jiných kriminálních činů. Pachatel je znám, následky jeho činů bývají také zřejmé a přesto chápeme, že se do případů domácího násilí nechce nikomu příliš vstupovat a že i dokazování, které má konec konců zprostředkovat přesnou představu, proč a jak se domácí násilí odehrálo, bývá obtížné.

Mezi lidmi se velmi často vyskytují různé názory na problematiku domácího násilí. Patří mezi ně také hlavně argumenty vydedukované z pozice tzv. zdravého selského rozumu.

Následující výčet mylných názorů na domácí násilí může pomoci laikům i profesionálům k tomu, aby k takovým případům přistupovali právě bez oněch předsudků či zavádějících předpokladů.

Patří sem zejména:⁴

„Domácí násilí jsou jen drobné domácí „potyčky“, do kterých by se nikdo cizí neměl vměšovat.“

Každý člověk má právo žít bez strachu a násilí. Světová zdravotnická organizace potvrzuje, že například útoky na ženy v amerických rodinách patří k tak častým příčinám zranění, že převyšují počet zranění způsobených dopravními nehodami, pracovními úrazy a loupežnými přepadeními dohromady.

Chronické násilí v rodinách se často odehrává před zraky dětí (skotské statistiky uvádějí 66 % případů), které si tyto vzory chování přenášejí do školy ve formě šikanování, ale i do své dospělosti.⁵ Děti se naučí, že násilí je možné použít k manipulaci s lidmi. I proto nesmí domácí násilí zůstat „soukromou záležitostí“.

---

⁴ Srov. *Domácí násilí a jak se proti němu bránit*. s. 2-5

⁵ Viz *Násilí v rodině: Informace pro oběti násilí, sociální pracovníky, policisty a veřejnost*.

„Je to chyba oběti.“

Jedná se o obecný soud, že vina ve vztahových problémech není nikdy pouze a jen na jedné straně. Jinak řečeno, záleží na obou partnerech, neboť agrese může být i vyprovokovaná. Situační agrese, jednotlivý incident, to ano. Ale domácí násilí je natolik odlišným problémem, že se na něj předpoklad o vyprovokování nevztahuje. V tomto ohledu platí doporučení: Místo otázky „proč ji uhodil“, mějme na mysli, že nikdo nemá právo ubližovat druhému a působit mu záměrně bolest.

„Domácí násilí se vyskytuje jen v některých společenských vrstvách.“

Násilí se vyskytuje v rodinách všech příjmových kategorií a ve všech zemích světa. Nebyl prokázán ani vliv vzdělání, náboženské orientace, věku, sociálního nebo etnického původu. Je však více patrné u těch společenských skupin, které mají tendenci využívat sociálních služeb a vyhledávat různou pomoc.

„Násilí se vyskytuje jen v rodinách s nízkým vzděláním partnerů.“

Oběťmi násilí se stávají ženy všech společenských vrstev, mezi násilníky patří i muži s vysokoškolským či středoškolským vzděláním (viz tabulka č. 1).

Vzdělání násilnických partnerů*/	
Dosažené vzdělání	Počet v %
ZŠ	7
Vyučen	27
SŠ	37
VŠ	29

*/ uváděný vzorek tvoří 177 rodin

(zdroj: statistika ROSY z roku 2004)

„Napadeným ženám se násilí líbí, kdyby jim skutečně vadilo, dávno by partnera opustily.“

Žádné z žen, které vyhledaly ochranu a pomoc se nikdy násilí nelíbilo. Ve skutečnosti jsou vyděšené a bojí se dalšího napadení.

Opustit partnera není ani v této situaci lehké. Oběť je často ke svému trýzniteli připoutána násilím a výhrůžkami. Někdy nemá dostatečné finanční prostředky a nemá kam jít. Za svou situaci se stydí a velmi dlouho ji skrývá, později je pro oběť těžké vysvětlit, proč tak dlouho mlčela a tolik trpěla.

„Domácího násilí se dopouštějí jenom muži, kteří pijí“

Alkohol může ke „spuštění“ násilí přispět, mnoho mužů však své partnerky napadá, i když jsou střízliví. Opilost tak může posloužit jako snadná omluva, když muž druhý den prosí o odpuštění. Je pravda, že agresivní chování je častější, je-li alkohol přítomen. Ten však není pravou příčinou násilného chování, poslouží spíš jako „spouštěcí mechanismus“.

2. Průběh domácího násilí

2.1. Model moci a kontroly nad obětí

K dosažení získání moci a dohledu nad obětí násilník používá tyto prostředky:⁶

Zastrašování

Způsobí, aby se oběť bála, a to zlými pohledy, různými činy, gesty, rozbíjením věcí, ničením jejího majetku, týráním zvířat před ní, předváděním zbraní atd.

---

⁶ Viz *Dneska tě ještě nezabiju: Zpráva o stavu domácího násilí*, s. 55

Osamělost a izolace oběti

Má přesný dohled na tím, co oběť dělá, s kým se vidá a mluví, co čte, kam jde, omezuje její zájmy mimo domov, používá žárlivost k ospravedlnění svých činů apod.

Využívání dětí

Způsobuje, aby měla oběť výčitky svědomí ve vztahu k dětem/vnukům, zneužívá je k vyřizování vzkazů, organizuje návštěvy s cílem sekýrovat, vyhrožovat, že se s nimi již nesetká apod.

Sexuální zneužívání

Nutí oběť k sexuálnímu styku či k nechtěným sexuálním praktikám proti její vůli. Fyzicky napadá sexuální části jejího těla. Zachází s ní jen jako se sexuálním objektem.

Ekonomické týrání

Zamezuje oběti v získání nebo udržení zaměstnání, způsobuje, aby musela o peníze žádat, dává jí kapesné, bere jí peníze, znemožňuje jí přístup k rodinným prostředkům apod.

Citové týrání

Sráží oběť, působí na ní tak, aby o sobě neměla dobré mínění, nazývá ji hanlivými jmény. Dovádí ji k tomu, aby si o sobě myslela, že je blázen, kritizuje její paměť, ponižuje ji, způsobuje, aby se cítila provinile, že něco zavinila apod.

Snižování, zapírání a kárání

Nebere obavy oběti o týrání vážně, říká, že k týrání nedošlo, přesunuje zodpovědnost za špatné zacházení na někoho jiného, říká, že si ublížila sama apod.

Používání výsad a práv mužů

Zachází s obětí jako se služkou, všechna rozhodnutí dělá za ni, chová se jako „pán na svém panství“, je tím, kdo vymezuje role muže a ženy apod.

Omezování a výhrůžky

Vyhrožuje či hrozby plní a způsobuje tím oběti značnou bolest. Např. vyhrožuje tím, že zůstane sama, že spáchá sebevraždu, že bude nahlášena úřadům či ji nutí, aby vzala zpět svoji žalobu na násilníka nebo prováděla nezákonné věci apod.

Diagram moci a kontroly (viz příloha I.) znázorňuje momenty, jimiž dominantní osobnosti působí vědomě nebo bezděčně na osoby sobě blízké, aby získaly, upevnily a udržely nad nimi svou moc a kontrolu. Výše popsané momenty jsou převážně agresivní a působí spíše psychicky, ale dominantní osoby většinou zneužívají druhé i fyzicky a nutí je k práci, péči či sexu ve svůj prospěch.

Moc a kontrolu lze však získávat a nabývat také asertivněji: pochvalami, lichocením, podplácením, klamáním, lhaním a zvyšováním závislosti.

2.2. Vztah agresor - oběť

Mezi rolemi agresor - oběť existuje zřejmé propojení. Dítě ani dospělý se nedostávají do role oběti bez přítomnosti pronásledovatele a nikdo se nemůže projevit v roli pronásledovatele, aniž by nebyl "k dispozici" někdo v roli oběti. Aby lidský život nebyl jednoduchý, v psychologických výzkumech se ukázalo, že lidé obě tyto pozice často vzájemně střídají a rychle přecházejí z jedné role do druhé.⁷

Oběti se častěji stávají jedinci, kteří mají nějakou nevýhodu či nedostatek ve srovnání s "průměrem" nebo s pronásledovatelem. Mohou být mladší, slabší odlišní, nejrarejší, nezkušenější, nešťastnější, opuštěnější. Obětí se však může stát kterýkoli člověk.

Pronásledovatelem může být jedinec větší, silnější, starší, citově deprivovaný, s nějakou negativní zkušeností s lidmi, agresivnější apod. Stejně jako u oběti však platí, že se v roli pronásledovatele může objevit vlastně kdokoli.

Toto chování a jednání se nazývá manipulativní. Je to takový způsob zacházení jednoho člověka s druhým, případně obou lidí navzájem, které je nerovnocenné a nerovnoprávné, nerespektuje druhého jedince, ale naopak ho zneužívá pro své osobní cíle. Manipulativní jednání se samozřejmě může objevit mezi skupinami, národy atd.

Stockholmský syndrom

Podle mnoha studií i praktických zkušeností odborníků hraje v násilném vztahu významnou roli tzv. Stockholmský syndrom.

---

⁷ Manipulativní chování a jednání [online]. [cit. 2006-03-24]. Dostupný z [www:<http://www.mvcr.cz/nasili/default.htm>](http://www.mvcr.cz/nasili/default.htm)

Stockholmský syndrom byl poprvé v úplnosti popsán během dramatických událostí, kdy na začátku sedmdesátých let ve Stockholmu skupina lupičů přepadla banku a držela v ní několik dní rukojmí. Oběti si během této doby vytvořily silný vztah k násilníkům. Ti totiž rozhodovali o jejich životě a smrti, ti jim mohli dát jídlo apod. „Stockholmský syndrom je spojován s těmito zásadními znaky: život oběti je v ohrožení, oběť nemůže uniknout nebo je o tom přesvědčená, oběť je izolována od okolí, v chování násilníka se střídají období přechodné náklonnosti a přátelskosti (pokud např. únosce či terorista vyhoví rukojmím v určitých věcech, získává tím od nich pozitivní vztah). Stockholmský syndrom zkrátka způsobuje to, že se pohled rukojmí na zločince zkruslí, rukojmí se s nimi identifikují se s nimi, aby přežili. Strach (a to i tehdy, když bezprostředně pomine), totiž koriguje jednání oběti, přežívá snaha se násilníkovi zavděčit, ochránit se tak před nebezpečím.“⁸

Podobná situace nastává i u obětí domácího násilí. Život ženy v násilném vztahu je ohrožen. Oběť navíc začíná po čase vnímat ty, co by jí mohli pomoci, jako někoho, kdo ji ohrožuje - stejně jako rukojmí v bance, kteří se společně s lupiči obávají zásahu policistů, protože vlastně obě skupiny mohou ohrozit na životě. Mnoho násilníků také využívá svoji partnerku jako rukojmí.

2.3. Cyklus domácího násilí

Zde se snažím popsat důvody, proč ženy - oběti s násilníkem zůstávají ve vztahu.

Cyklus násilí v rodině má podobu uzavřeného kruhu a začíná převážně mírnějšími projevy. Nenápadně se hromadí rozdílně vznikající konflikty, jejichž počet a intenzita rostou.⁹ Pokud nejsou problémy mezi členy rodiny řešeny v otevřeném rozhovoru, narůstá napětí ve vzájemných vztazích, které může přerůst v násilí. To je zpravidla následováno výčitkami svědomí, pod jejichž tlakem se násilník omluví, projevuje lítost, chová se mile a stará se o rodinu. Oběť jeho návrh na odpuštění přijme, zpočátku více rozumem než citem, a snaží se zachovat rodinné vztahy. V rámci udobřování oběť podlehe často nereálným očekávání,

⁸ Viz PROKOPOVÁ, Z., VAVROŇOVÁ, M. *Přežila jsem ...*, s. 41

⁹ Viz *Domácí násilí a jak se proti němu bránit*, s. 8-9

která se někdy podobají téměř „vysněným pohádkám o harmonickém soužití“. Po této fázi však může přijít další konflikt a celý cyklus začíná znovu.

Pokud někdo z členů rodiny nevyhledá pomoc, ať už odborníka či autority, roztáčí se kruh násilí stále rychleji a časem se některé jeho fáze zmenšují (usmíření, odpuštění) a jiné naopak zvětšují (napětí, násilí). Oběť postupně shledává, že nemá úniku a svou roli oběti přijme.

„Násilník bývá posedlý hledáním chyb a nedostatků v chování oběti (jsi špatná matka, kuchařka, milenka, hospodyně, studentka, dcera apod.). Vědomě či podvědomě sám vytváří stále více situací, ve kterých nachází oprávněnost pro nové násilí.“¹⁰

Fáze I – Vytváření napětí

- násilník – rozčilený, žárlivý, zuřivý, podrážděný, impulzivní
- oběť – úslužná, uctívá, pečující, obviňující sebe sama

Fáze II – Období týrání

- násilník – ztráta kontroly, tzn. fyzické a psychické násilí
- oběť – strach, zloba, bolest, bezmocnost

Fáze III – Libánky

- násilník – pocit viny, omluvy, smutek, sliby
- oběť – láska, odpuštění, víra, naděje

Tyto tři fáze se neustále opakují. Vytváří se tak tzv. spirála násilí (viz příloha II.).

3. Násilník

Hned na začátku této kapitoly se nabízí otázka, jaké místo má agresivita v životě člověka. Proč je člověk vůbec agresivní?

„Vrozené agresivní chování má významnou funkci u většiny živočišných druhů, není tedy důvod předpokládat, že by člověk v tomto ohledu tvořil nějakou výjimku. Na rozdíl od většiny živočišných druhů, kde agresivní projevy chování mohou mít určité ritualizované formy, u člověka se podobné rituály, alespoň v současné době, prakticky nevyskytují (kromě např. přírodních národů) a projevy jeho agresivního chování nabývají neobyčejné šíře co do forem i míry. Je to způsobeno především tím, že svému chování se člověk, na základě vrozených dispozic, učí v sociálním prostředí, odtud se potom tvoří variabilita forem, závislých na kultuře.“¹¹

K vysvětlení toho, proč se násilník tak chová a jakým způsobem násilí popírá či omlouvá poslouží následující text:¹²

Externalizace obvinění

Většina násilníků věří, že k násilí došlo kvůli nějakým vnějším důvodům. Mají nekonečný seznam ospravedlnění a zdůvodnění, proč museli jednat násilnicky.

Strach ze závislosti

V mnoha případech jsou násilníci na své ženě zcela emocionálně závislí a zároveň vystrašení z její možné ztráty. Tento potlačovaný strach vede k tomu, že jsou více náchylní k vlastnickému a panovačnému chování.

---

¹⁰ Viz *Násilí v rodině: Informace pro oběti násilí, sociální pracovníky, policisty a veřejnost*

¹¹ VANÍČKOVÁ A KOL. *Násilí v rodině*, s. 20

Odmítnutí násilí

Většina násilníků má tendenci násilí ve svých představách zmírňovat, popírat některé činy či frekvenci násilí. Takové odmítání jim umožňuje neodpovídat za jejich činy a zároveň je chrání před hodnocením jejich životních skutečností. U některých mužů se mohla vyvinout již v raném dětství jako způsob vypořádávání se s nepříjemnými zkušenostmi.

Zvnitřnění tradičních rolí

Takový partner vyrůstá v přesvědčení, že muž by měl být hlavou rodiny, že jeho slovo je nejdůležitější, a že je „poslední autoritou“. Již od dětství je učen neprojevat své emoce, to je viděno jako slabost – muži mají být silní a kontrolovat se. Věří, že je odpovědný za svou ženu, a tak se cítí ospravedlněn ke krokům, které ji nutí, aby se chovala podle jeho představ. Pokud toho nedosáhne silou vůle, sáhne k razantnějším způsobům. Čím více v tuto definici věří, tím víc k násilnému řešení inklinuje.

Nízké sebevědomí

Násilný člověk se ve svém životě často cítí bezmocný. Násilí používá jako pokus uchopit kontrolu nad situací. Bohužel, krátkodobě se mu zdá, že to funguje. Získává okamžité uspokojení z úderu, fyzické uvolnění, a zároveň docílí i podvolení se ženy.

Izolace

Navenek se může zdát, že má násilník mnoho přátel a že je hodný člověk, ale ve skutečnosti si „drží lidi od těla“. Žádost o pomoc či podporu od jiných lidí (kromě jeho ženy) považuje za „nemužské“ nebo slabošské. Jediná osoba, která ho opravdu zná, je jeho partnerka. To také často dává najevo milým chováním na veřejnosti. Tím samozřejmě ztěžuje partnerce, aby její výpovědi někdo uvěřil.

---

¹² *Dneska tě ještě nezabiju!*: Zpráva o stavu domácího násilí, s. 52-54

Většina emocí je vyjádřena zlostí

Většinu svých strachů a úzkostí maskuje rouškou „mužského chování“. Velkou škálu emocí není schopen vyjádřit – spoléhá na svou ženu, že se bude starat o emoce celé rodiny. To ho činí obzvláště zranitelným v důvěrných rozhovorech, kdy není schopen vyjádřit své pocity.

Ačkoli ho může rozzlobit mnoho věcí či lidí, směřuje svoji zlost na manželku či partnerku, protože ví, že mimo rodinu by s takovým chováním nepochodil.

Prvky kontroly

Tady se chování násilníků liší. Někteří mají slabou kontrolu impulzivity, občas jsou popisováni jako „chodící časovaná bomba“. Náhle „explodují“, třeba ve chvíli, kdy je příčinou opravdová malichernost. Když později své násilí rozebírají, řeknou, že ztratili sebekontrolu. Násilí je tak pokusem vyrovnat se se svou rostoucí úzkostí.

Jiní agresori zase reagují opačně. Vědí přesně, co dělají, svůj útok rozvažují. Dopředu plánují, jak oběť zasáhnout, kolik síly použít, aby dosáhli svého cíle. Cílem je pochopitelně vyvolat strach, aby mohli oběť kontrolovat. Tito muži přicházejí do poradny zřídka a na svou ženu neberou ohled.

Zkušenosti s násilím z dětství

Studie ukazují, že mnoho násilných partnerů bylo svědky násilí v dětství. Sledovali, jak otec bije matku, nebo byli sami zneužíváni. Kolem sebe viděli nepřátelský a nebezpečný svět. Ve stresu se uchylují k podobným taktikám, jaké viděli v dětství. Ne všichni násilníci však pocházejí z takovýchto rodin, a ne každé dítě z takové rodiny musí být zákonitě násilníkem (tento model chování přejímají většinou chlapi od otců), nebo obětí jiného násilí (s tímto problémem se musejí často potýkat dívky).

4. Oběť

Zřejmě nejvýznamnějším znakem domácího násilí je skutečnost, že máme co činit s tzv. mnohonásobnými oběťmi. Opakovaně jsou totiž zraňovány (ať už fyzicky, psychicky či sexuálně) osobou, které původně důvěřovaly natolik, že s ní navázaly pevný partnerský vztah nebo je s ní pojí příbuzenský vztah a sdílejí s ní společnou domácnost. V převážné většině případů má domácí násilí v jakékoli podobě silně devastující účinky na tělo i duši oběti. To, co zřejmě nejvíc paralyzuje oběť domácího násilí, je těsná provázanost a často i závislost na svém trýzniteli.

4.1. Fáze

Pro snazší pochopení psychiky, myšlení a chování žen trpících domácím násilím, byla odborníky přesně vymezena a specifikována období, kterými tyto ženy prochází.¹³ V každém tomto období ženy potřebují odlišný druh pomoci.

1. fáze - Odmítání

Mnoho týraných žen si ze začátku odmítá přiznat, že se jedná o skutečný problém, nechce si připustit, že k násilí dochází. Což je automatická lidská odezva na jakoukoliv traumatickou situaci. Pokud už se žena s násilím setkala dříve (např. vyrůstala v násilnickém prostředí), pak nepřikládá násilí význam nebo ho považuje za normální a přijatelné. Oproti tomu mnoho žen v násilném prostředí nevyrostalo. Tyto ženy zase mívají zkreslené představy o „týrané ženě“ - je nevzdělaná, sociálně slabá, atd., a tak do této kategorie týraných žen nechtějí být zařazovány. Zkrátka se za násilí stydí a nechtějí, aby se o něm kdokoliv dozvěděl.

2. fáze – Sebeobviňování

Týraná žena si uvědomuje, že se vyskytuje určitý problém, ale obviňuje z něj sama sebe. V tom ji utvrzují ještě tyto faktory:

- Malé sebevědomí. Nehraje v tom roli výše sebevědomí před začátkem týrání, neboť žena neustálým týráním pocit vlastní ceny rychle ztrácí.
- Okolí a hlavně partner jí pocit viny vnucují a utvrzují ji v něm. Žena začíná těmto hloupým obviňováním věřit a cítí se odpovědná za to, že se partner rozzlobí. Rozšířený názor panující ve společnosti, že ženy násilí v mužích „vyprovokují“ a tím jsou zodpovědné za to, co se v rodině přihodí, je v tom ještě utvrdí.
- Ve stále se zhoršující situaci se ženy cítí stále bezmocnější a uvěří tomu, že změnou svého chování situaci zlepší. („Dělá asi něco, co ho opravdu vyprovokuje. Musí se víc snažit být mu dobrou ženou.“) Pocit viny se stává natolik silným, že potlačí jakoukoliv myšlenku na možnost situaci změnit jinak.

3. fáze - Hledání pomoci

Žena si začne uvědomovat, že s problémem násilí musí něco dělat, a hledá pomoc. Často však může při hledání této pomoci zažít negativní zkušenosti, které ji utvrzují v tom, že je to ona, kdo je vinen. Může proto být nedůvěřivá a může odmítat jakoukoliv myšlenku na změnu její současné problematické situace. Nejen obecné přesvědčení o důležitosti udržení rodiny, ale i řada jiných faktorů, ženu utvrzují v tom, aby ve vztahu s násilným partnerem setrvala. Žena se tak ocitá v bezvýchodné situaci, pokud nenajde účinnou pomoc, je zase tam, kde začala.

---

¹³ *Dneska tě ještě nezabiju!:* Zpráva o stavu domácího násilí, s. 56-57

4. fáze – Nerozhodnost

Týraná žena potřebuje v období nerozhodnosti, aby jí někdo podpořil a pomohl danou situaci řešit. Ona se cítí bezcenná a má strach, že situaci nezvládne. Pokud od násilníka opakovaně odchází a zase se k němu zpět vrací, tak tím se jen ujišťuje v tom, jestli se vztah opravdu nemůže zlepšit. Zkrátka se potřebuje ujistit, že pro vztah udělala vše.

Období nerozhodnosti prožívá každá týraná žena jinak. Některá se k násilníkovi několikrát vrátí a zase odejde, jiná zas po dlouhém snášení násilí náhle rozhodne odejít a situaci řešit. Některé ženy se k tomuto rozhodnutí odhodlávají postupně, proto období nerozhodnosti může trvat i několik let.

5. fáze - Život bez násilí

Žena, která se z násilného vztahu rozhodne odejít, bude určitě potřebovat dlouhodobou podporu a pomoc. Násilí, které zažila a jeho následky ji mohou negativně ovlivňovat i po odchodu od agresora. Obzvláště pak, pokud k násilí docházelo léta. Vyrovnání se s tím, co prožila, vyžaduje čas, trpělivost a podporu.

4.2. Důsledky domácího násilí

K typickým psychickým důsledkům domácího násilí patří převážně tyto příznaky:¹⁴

- zvýšená psychická zranitelnost
- ztráta sebevědomí
- ztráta životních iluzí, o které se opírá duševní stabilita
- intenzivní pocit viny, sebeobviňování
- pocit bezmoci
- emocionální labilita

---

¹⁴ Viz *Pomoc obětem domácího násilí*, s. 4

- nápadná oddanost vůči trýzniteli
- získaná nedůvěra ve vlastní síly
- vymizení radosti ze života, ztráta osobních perspektiv
- sebe-destructivní či depresivní ladění

Při zjišťování hloubky dopadu domácího násilí na oběť se běžně vychází z pojmu posttraumatické stresové poruchy. Její příznaky jsou považovány za normální, očekávanou reakci oběti zejména u hrubých podob domácího násilí.

Důsledky domácího násilí lze rozdělit do dvou oblastí:

1. Bezprostřední důsledky jednotlivých výbuchů násilí

Bezprostřední reakce na konkrétní moment domácího násilí má projevy akutní krize, jde především o tři D (dezorganizace, dysforie, dezekvilibrum).¹⁵

2. Dlouhodobé důsledky domácího násilí

Dlouhodobé důsledky domácího násilí skýtají poměrně ohraničený obraz potíží, zejména je tomu tak u týraných žen. K důsledkům domácího násilí patří následující oblasti problematického chování obětí:

Manipulace

Týraná oběť se naučí vnímat realitu pokřiveným, zmanipulovaným způsobem. Aby alespoň zdánlivě rozuměla tomu, co se jí děje, hledá pro sebe přijatelné vysvětlení. Například obviňuje samu sebe za výbuch násilí, neboť nesplnila očekávání agresora. Myslí si, že je povinna vyhovět okamžitě jeho přáním, i když jsou podivná. Ztrácí schopnost spolehlivě pro sebe rozlišovat, co je a co už není normální.

---

¹⁵ Manipulativní chování a jednání [online]. [cit. 2006-03-24]. Dostupný z [www:<http://www.mvcr.cz/nasili/default.htm>](http://www.mvcr.cz/nasili/default.htm)

Bagatelizace násilí

Bagatelizace násilí vlastně souvisí s manipulováním reality. Oběť domácího násilí popírá vážnost incidentů i celkové situace. Jedná se o formu iluzorní obrany, protože jinak by „musela zešílet“. Tato minimalizace pomáhá redukovat strach z budoucího vývoje domácího násilí, činí problém menším.

Zablokované ventilování vzteku

Oběti domácího násilí se usilovně snaží utéci před konflikty. Nejsou schopny normálních reakcí, pokud si na nich někdo vylévá vztek, a to ani tehdy, když samy cítí vztek. Odnaučily se vyjadřovat přímo své pocity, raději používají nepřímé způsoby jako sarkasmus, pasivně-agresivní techniky či pomlouvání za zády.

Disociace

Jedná se o účinný způsob, jak otupit prožívání emocí. Jde o psychický mechanismus, který chrání oběť před tím, aby naplno prožívala bolest ať už fyzickou či psychickou.

Disociace má různé podoby. Může jít třeba o úplné „vymazání“ pocitů (týraná osoba vlastně nevnímá, ačkoliv na ni působí podněty), o psychogenní amnézii (ohraničenou ztrátu paměti), v extrémní podobě se může jednat o tzv. mnohočetnou osobnost.

Přílišná ochota vyhovět

U osob týraných v rámci domácího násilí časem vzniká nápadná tendence vyhovět násilníkovi a tak eliminovat startéry pro výbuch jeho agrese. Tento naučený postup pak uplatňují i vůči jiným autoritám. Smyslem extrémní vstřícnosti je předcházet jakýmkoli konfliktům. Někdy se tento způsob reagování objevoval i u zajatců.¹⁶

---

¹⁶ Viz *Pomoc obětem domácího násilí*, s. 5-6

Izolace a její důsledky

Bránění v kontaktech s rodiči, s kamarádkami, v odchodu do jiného prostředí než je to, které je pod partnerovou kontrolou, snaha zabránit úniku informací o skutečném pozadí vztahu dvou lidí – to je společná snaha násilníků. Izolace totiž udržuje oběť v područí násilného partnera a umožňuje kontrolu i praktickou beztrestnost. Znemožňuje, aby oběť našla odvahu situaci řešit. Pokud se násilnému partnerovi podaří udržet oběť v izolaci dlouhou dobu a podaří se mu zlomit její osobnost, aktivní odpor a nesouhlas s formou soužití, kdy je násilí bráno jako normální, jako zvyková součást vztahu, má vyhráno. Nic tak "neohrožuje" a neznejistí násilníka jako publicita, fakt, že je jeho počínání zveřejněno. Podrývá to jeho tvrzení, že se v rodině nic zvláštního neděje, že si partnerka vše vymýšlí.

4.3. Děti - svědci násilí

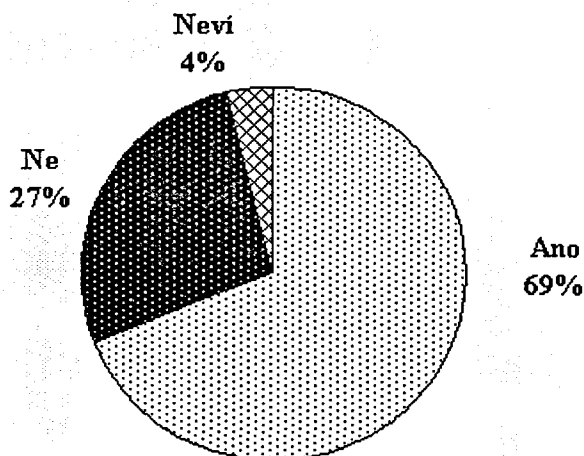
Ve většině případů domácího násilí jsou jeho svědky děti a tím se stávají jeho „sekundárními“ oběťmi. (Tuto četnost dokladuje níže uvedený graf č. 3.) V některých incidentech jsou děti dokonce vtaženy do samotného aktu násilí - mohou být zraněny, když se snaží bránit matku nebo přinuceny se dívat, jak je jejich matka týrána. Starší děti mohou být někdy nuceny nebo nabádány k tomu, aby se k násilí připojily. V mnoha dalších situacích děti slyší zvuky násilí a verbální napadání, poté vidí následky násilí, např. jizvy. Ve všech případech bezpochyby život v atmosféře napětí a strachu dětem škodí. Když děti vidí, že je jejich matka bita, zvyšuje to jejich pocit bezmocnosti. Vidí osobu, na kterou spoléhají, že je bude chránit a podporovat, jak je fyzicky i psychicky degradovaná.

Téměř ve všech případech pomoci dítěti znamená pomoci matce. Je těžké zevšeobecňovat dopad násilí v rodině na děti, protože velmi mnoho záleží na tom, kolik toho dítě o násilí ví a jak tomu rozumí (viz příloha č. III.).

Děti reagují na stres násilí v rodině různě. Některé jsou velmi tiché a stáhnuté do sebe, zatímco jiné jsou hlasité, výbušné a někdy agresivní. Bez ohledu na to, jak se dítě chová, je třeba si uvědomit, jak děsivé je pro něj žít v atmosféře, kde může propuknout

násilí kdykoliv, bez varování. Některé děti pocítí úlevu, když se dostanou z dosahu násilného muže a potřebují, aby jejich pocity byly uznány.

„Pokud vyrůstaly v rodině nějaké děti, docházelo k projevům domácího násilí přímo před dětmi?“^{*/}

^{*/} podsoubor respondentů ochotných o svých zkušenostech vypovídat N = 725
(zdroj: STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR, 2001)

5. Formy pomoci

Jestliže někdo (oběť) žije v násilném vztahu a chce s ním skončit, pak existují tři kroky, které může učinit:

- připustit to, co se mu děje
- uznat, že se za to nesmí obviňovat
- vyhledat pomoc a podporu

Mnohdy není lehké si přiznat, že blízká osoba se chová tak agresivně. Mnoho obětí se obviňuje za to, co se u nich doma děje, neboť nejsou schopny vysvětlit partnerovo chování. Potřebují slyšet, že si nezaslouží být napadány, zneužívány či ponižovány. Změnit se musí násilníkové chování, pro které neexistuje žádná omluva.

Jak jsem již výše poznamenala, pro týranou ženu není snadné najít pomoc. Ovšem jakousi určitou výjimku tvoří ženy vysokoškolačky s aktivním životním stylem, které se s ponižováním a fyzickým násilím partnera vůči své osobě setkají náhle v podobě prudkého incidentu, který vnímají jako zlom ve vztahu. Dojde-li tedy k rozvoji domácího násilí, tj. incidenty se opakují a míra násilí eskaluje, vyhledávají samy aktivně informace o tomto jevu i místech, na kterých by mohly konzultovat svůj problém.¹⁷ Tato skupina klientek vyhledává pomoc již v počátečních fázích domácího násilí.

5.1. Vyhledání pomoci

V českých podmínkách se dle výzkumů potvrzuje, že týraná žena vyhledává pomoc až ve skutečně krizových situacích, ve kterých se cítí ohrožena na životě. K tomuto poměrně pesimistickému zjištění přispívá pravděpodobně i skutečnost, že domácí násilí je u nás zatím jako problém podceňováno, nehovoří se o něm a tudíž týrané oběti často neví, zda chování partnera je vůbec morálně či právně neakceptovatelné a zda se vůbec na domácí násilí vztahují nějaké sankce.

Nejdůležitější věc, kterou může oběť domácího násilí udělat, je někomu říci pravdu. Pro někoho může být rozhodnutí vyhledat pomoc rychlé a snadné. Pro mnoho jiných je to však dlouhý a bolestný proces, neboť se snaží, aby jejich vztah fungoval a aby se násilí zastavilo. Představa opuštění násilného vztahu může být stejně děsivá jako představa zůstat v něm.

---

¹⁷ Viz *Pomoc obětem domácího násilí*, s. 10

5.2. Formy (aktéři) pomoci

A. Laická pomoc

Laická pomoc blízkému člověku, který je vystaven domácímu násilí, je mnohdy první možná či rychle dostupná podpora, která je v dosahu. Proto je také tak důležitá.

Tyto osoby mají často jen málo porozumění pro problémy spojené s domácím násilím a vnucují postiženým jejich osobní selhání. Nezřídka jsou i odrazeny násilím, cítí se bezmocné a důsledkem toho se chovají odtažitě k páru. Postiženým obětem násilí se tímto způsobem vytrácí jejich podpůrná síť, a tak jsou jim odejmuty poslední možnosti nejbližší sociální pomoci.

Pro laika může být těžké rozpoznat tento problém, pokud osoba, které se snaží pomoci, není příliš sdílná a nemluví o svých zkušenostech. Pokud se však svěří, že je obětí domácího násilí, pak existují základní pravidla, podle kterých by se měl laik - poradce řídit:¹⁸

- Být důvěřivý. Vysvětlit, že ve stejné situaci se nachází spousta lidí. Zdůraznit, že oběť prokázala velikou odvahu už tím, že uvěřila někomu natolik, že se mu dokázala s problémem domácího násilí svěřit. Důležité je věnovat oběti dostatečný prostor a čas pro vyprávění. Na uvádění detailů netrváme, jestliže to sama oběť nechce.
- Být podporující. Zdůraznit, že si nikdo nezaslouží, aby mu bylo nějakým způsobem vyhrožováno či byl bit, bez ohledu na to, co říká násilník. Rozhodně se vyplatí být dobrým posluchačem a zároveň povzbudit oběť k vyjádření vzteku a bolesti.
- Nechat oběť činit vlastní rozhodnutí. I když to v některých případech může znamenat, že ještě není připravena opustit vztah. Je to její rozhodnutí a je zbytečné i nebezpečné ji někde tlačit, tím bychom o její zájem situaci nějak řešit, mohli totiž přijít.

---

¹⁸ Viz *Pomoc obětem domácího násilí*, s. 33-34

- Zjistit, zda oběť utrpěla nějakou fyzickou újmu. Pokud je to zapotřebí, jde hlavně o nabídku doprovodu oběti k lékaři či do nemocnice. V případě, že se rozhodne oběť pro nahlášení útoku na policii, pomůžeme jí v tom také.
- Poskytnout informace o pomoci. Dobré je společně prozkoumat dostupné možnosti. Jestliže je oběť připravena učinit počáteční krok k řešení, podporujeme ji v něm, popř. ji doprovodíme na první sjednanou konzultaci do poradny, k právníkovi apod.
- Společně vypracovat bezpečnostní plán pro opuštění násilného vztahu. To oběti umožní se v klidu rozhodnout, co je pro ni v případě odchodu bezpečné a co ne. Rozhodně ji není možné „tlačit“ do postupu dle nějakého plánu, kterému ona sama nevěří.
- Nabídnout užívání vlastní adresy nebo telefonního čísla (laika) pro získávání informací a vzkazů.
- Myslet také na svou vlastní bezpečnost, když je pomáháno někomu jinému. Tzn. zbytečně se nevystavovat nebezpečným situacím: např. nenabízet zbytečný osobní kontakt s násilníkem, hlavně nedopustit, aby byl pomáhající vnímán násilníkem jako hrozba pro jeho vztah.

Fenomén „zachránců“

Tímto pracovním názvem jsou označovány osoby, které přichází do poraden hledat pomoc pro někoho ze svého okolí, kdo trpí domácím násilím, sám však z různých důvodů poradnu nevyhledal.

V roli zachránců přicházejí i muži, kteří jsou svědky domácího násilí páchaného na ženách. Obvykle jde o kolegyně ze zaměstnání, sousedky či dřívější přítelkyně.

V zahraničí je tento zájem mužů o eliminování násilí v rodinách ceněn a jejich chuť být v tomto ohledu aktivní je využívána. Například v USA se zapojují jako aktivisté do různých programů prevence domácího násilí směřujících především k mužské populaci.

Ovšem pravdou také je, že laická pomoc těchto "zachránců" nemusí být vždy v pořádku. Právě jejich ne odborné rady mohou mnohdy spíše celou situaci zhoršit nebo dokonce oběť odradit od dalšího hledání pomoci. Někdy se setkáváme s případy, že do role "zachránce" se staví sám násilník.

B. Policie a lékařská pomoc

Mezi místa, kde oběti domácího násilí v ČR nejčastěji vyhledávají pomoc, patří - hned po laické pomoci blízkých osob - především policie a lékař. Na policii a lékaře se shodně obrátilo 75 % dotázaných žen. Pro srovnání poradny a linky důvěry využilo pouze 25 % dotázaných obětí domácího násilí.¹⁹

Znamená to tedy mimo jiné, že právě policie a lékaři tvoří jakousi „vstupní bránu“, přes kterou vystupuje domácí násilí ze soukromí na veřejnost. A právě tato místa, tj. jmenovitě policie a lékaři (obvodní, lékařská pohotovost atd.), by měla být vybavena vhodnými instrukcemi a procedurami pro zacházení s oběťmi domácího násilí. V současné době tomu ještě bohužel zdaleka tak není!

V každém případě jsou si odborníci v problematice domácího násilí tohoto postupu obětí vědomi a proto také kladou velký důraz, obzvláště pak v poslední době, na zaškolování policistů a lékařského personálu v problematice domácího násilí.

Policejní zásah

Prvním počinem zasahujících policistů by mělo být zajištění bezpečnosti všech přítomných osob. To by mělo zahrnovat:

---

¹⁹ Viz *Pomoc obětem domácího násilí*, s. 11

1. oddělení oběti a pachatele,
2. zajištění veškerých zbraní,
3. zhodnocení závažnosti zranění stran a poskytnutí či zavolání pomoci pro kteroukoliv ze zraněných stran,
4. kontrolu bezpečí dětí a jiných osob na místě činu.

Další kroky na místě činu

Svědectví z šetření na místě činu a chování stran v této době může mít zásadní význam pro další vyšetřování domácího násilí, protože oběti a svědkové mohou později svá tvrzení odvolat. Proto se policistům doporučuje:

1. vhodnou formou odděleně vyslechnout všechny strany a potenciální svědky činu (respektovat mimořádnou citlivost dětí),
2. přesně určit, k jaké trestné činnosti došlo,
3. určit povahu a rozsah veškerých poranění,
4. určit, kdo je primární agresor,
5. zaznamenat veškerá prohlášení přímo zúčastněných - oběti a podezřelého,
6. zaznamenat svědectví a ve vhodných případech barevně vyfotografovat či natočit na video poranění a hmotné škody.

Oběť má právo od policistů vyžadovat:

- sepsání protokolu o zákroku a provedených policejních opatřeních,
- odevzdání jedné kopie sepsaného protokolu,
- být poučena o možnostech podání trestního oznámení a zahájení trestního stíhání.

Zásah policie a souhlas oběti s trestním stíháním agresora může působit i preventivně, zejména jedná-li se o počátek tzv. „spirály domácího násilí“.

Lékařské záznamy jako důkaz

Lékaři musí zaznamenat stav a léčbu a zaznamenat jakékoliv podezření na zneužívání partnerem nebo na domácí násilí. Pečlivé zdokumentování je důležité, protože je lze použít u soudu v případě, že oběť bude žádat např. o ochranný příkaz, o rozvod nebo o svěřenání dětí do své péče.

Lékařská zpráva by měla být přesná, protože pokud je použita jako svědectví u soudu a objeví se rozpor mezi svědectvím a lékařskou zprávou, je lékařská zpráva považována za správnou. Při odchodu z nemocnice nebo z ordinace by oběť měla požádat o kopii své lékařské zprávy, pokud si myslí, že ji bude hned potřebovat při žádosti o ochranný příkaz, při vyplňování trestního oznámení na policii nebo při žádosti o odškodnění. Soudní praxe v tomto smyslu vyžaduje alespoň 7 dní pracovní neschopnosti (viz § 221 Trestního zákona - Úmyslné ublížení na zdraví) nebo minimálně 6 týdnů pracovní neschopnosti (viz § 222 TrZ - Úmyslná těžká újma na zdraví).

C. Odborná pomoc

▫ **Pomoc oběti**

Mnoho obětí se snaží opakovaně nalézt východisko než konečně dospějí k takové formě pomoci, jakou potřebují. Avšak i po opuštění domácnosti může riziko násilí pokračovat. Proto by se oběti nikdy neměly ostýchat požádat o pomoc znovu.

Oběti domácího násilí a týrání potřebují jak praktickou tak i duševní podporu, které je posílí. Takové pomoci by se jí mělo dostat v poradnách a centrech specializovaných na domácí násilí. Adresy těchto zařízení společně s dalšími užitečnými adresami uvádím v příloze č. IV.

Prvky odborného podpůrného zásahu zahrnují:

a) Materiální pomoc:

- bezpečné bydlení
- péči o dítě
- přístup k veřejným službám

b) Duševní podporu:

- rady (krátkodobé nebo dlouhodobé)
- vedení k rozhodnosti
- schůzky podporující sebeúctu a sebedůvěru
- kurzy o výchově dětí
- skupiny vzájemné podpory

c) Právní pomoc týkající se:

- dětí a jejich opatrovnictví
- majetku
- finanční podpory
- sociální podpory

Protože se oběť cítí často velmi zahanbená, ponížena, vystrašená či odpovědná za dané násilí, musí se profesionální pracovníci zaměřit na podporu „znovuvybudování“ její vnitřní síly.

Základem komunikace s oběťmi domácího násilí musí být předpoklad, že nejsou odpovědné za násilí agresora. Pracovníci by měli povzbuzovat ženy, aby se rozhodovaly samostatně. Prioritou je však vždy bezpečnost oběti.

Pracovníci pomáhají ženě tak, že jí nabízejí k uvážení různé možnosti. Nikdy by jí ovšem neměli vnucovat nějaké svoje vlastní hodnoty a rozhodnutí, ani by ji neměli odsuzovat za rozhodnutí, která učinila.

Krizový plán

Oběti domácího násilí potřebují umožnit přístup ke střediskům řešícím krizovou situaci. Služby takových středisek zahrnují:

- krizové zásahové týmy
- krizové telefonní linky
- možnosti ubytování v krizové situaci
- dopravní spojení
- zákony dovolující přemístit buď oběť nebo pachatele z jejich domova

Zaměstnanci rizikových zásahových týmů (mohou se skládat i z dobrovolníků) musí být speciálně vyškoleni, jak reagovat na domácí násilí.

Efektivní zásah v krizové situaci spočívá v:

1. zajištění bezpečnosti obětí
2. vyslechnutí příběhu a projevení důvěry (je důležité pro posílení oběti, aby jí pracovníci věřili)
3. zajištění odpovídající pomoci a podpory oběti

Krizové telefonní linky

V současné době v České republice fungují nepřetržitě pro ženy postižené domácím násilím tři krizové linky: Acorus, Bílý kruh bezpečí - linka Dona, Rosa. (Jejich telefonní čísla jsou uvedena u adres - viz příloha č. IV). Na těchto linkách se ženě - oběti dostane poskytnutí emocionální podpory, sociálně právních informací, bezpečnostního plánu a dalších praktických rad. Na telefonní linku může bezprostředně navázat další individuální konzultace v daném informačním a poradenském centru. Ve „šťastnějších“ případech ohrožení na životě ženy je možno touto cestou ihned zajistit azylové bydlení. Bohužel současná situace u nás je taková, že počet míst v azylových domech zdaleka nestačí poptávce.

Jejich potřebnost dokazuje rok od roku stoupající počet telefonátů. Dokládají to i následující statistické údaje – viz tabulka č. 2.

Telefonické hovory na SOS lince	
<i>V roce</i>	<i>Počet hovorů</i>
1998	160
1999	311
2000	600
2001	698
2002	780
2003	802
2004	913

(zdroj: statistika ROSY)

Bezpečnostní plán

Pokud se žena rozhodla setrvat v domácnosti s násilným partnerem, musí si, sama nebo většinou s dopomocí profesionálů, v rámci zachování vlastního bezpečí, ujasnit:²⁰

- co jí nejvíce pomáhá v krizové situaci, popř. jak je možno uklidnit agresora,
- komu bude volat v případě ohrožení,
- zda má vůbec přístup k telefonu,
- zda má sousedy, kteří jsou ochotni jí v případě nouze pomoci,
- zda zná adresy a telefony příbuzných, přátel či azylových domů,
- zda dobře poučila děti, aby věděly, jak se chovat v krizovém případě,
- zda jsou doma zbraně, pokud ano, kde,
- zda přesně ví, co musí mít po ruce v případě, že bude nucena utéct nebo odejít: občanský průkaz, řidičský průkaz, rodné listy - vlastní i dětí, oddací list, nájemní smlouvu, vkladní knížky, čísla účtů, peníze, léky, klíče od bytu, náhradní oblečení pro sebe a děti, hračky, adresář.

Musí být připravena na to:

- že rozhodovat o všech krocích bude muset ona sama,
- že manžel či partner bude na její rozhodnutí k odchodu reagovat negativně,
- že po rozhodnutí k odchodu se zvyšuje riziko ohrožení její vlastní osoby - násilí se může vystupňovat,
- že Poradny pro ženy - oběti domácího násilí jí mohou pomoci psychologickou, sociální i právní radou nebo dočasným azylem,
- že skutečně nezávislou se však může stát jen vlastními silami.

---

²⁰ Viz *Domácí násilí a jak se proti němu bránit*, s. 11-13

Azylové domy s utajenou adresou

Azylové domy s utajenou adresou mají oproti veřejně známým azylovým zařízením tu výhodu, že násilník nemá možnost obět' po jejím odchodu nadále obtěžovat. Ženy zde nacházejí dočasné útočiště, které trvá tři až šest měsíců. Cílem tedy je přerušit řetěz násilí na ženách a dětech, dodat jim odvalu, aby si vybudovaly vlastní východisko z kruhu násilí, vlastní životní strategii a vzaly svůj život do vlastních rukou. Aby tato „výhoda“ mohla platit, je třeba, aby v těchto azylových domech byla dodržována na první pohled poměrně přísná pravidla, a ta platí jak pro oběti - klientky takového zařízení, tak i pro jeho zaměstnance. Pro představu uvádím pravidla jednoho takového zařízení (viz příloha č. V.).

Kroky následující po krizovém plánu

Protože zařízení zajišťují bezpečné ubytování jen krátkodobě, vyvstává zde potřeba dlouhodobého bydlení. Oběti často potřebují následné ubytování. Často také potřebují materiální a duševní podporu. Když se pokusí opustit násilné prostředí a pokusí se stát samostatnými, mohou potřebovat:

- ◆ bydlení v krizové situaci (úkryt, útočiště)
- ◆ centra pro podporu dětí
- ◆ péči o dítě
- ◆ bydlení
- ◆ finanční podporu
- ◆ dlouhodobé lékařské ošetření
- ◆ léčebné terapie a porady
- ◆ terapie pro své děti
- ◆ sociální a duševní podporu
- ◆ zaměstnání
- ◆ zákonnou pomoc
- ◆ příležitost ke vzdělání

Koordinační kruh prevence násilí na ženách

V současné době v České republice funguje volné sdružení pěti domácích neziskových organizací, jehož cílem je podněcovat a rozvíjet celospolečenskou diskusi k problematice násilí na ženách ve všech jeho aspektech. Toto sdružení se nazývá *Koordinační kruh prevence násilí na ženách*. Jeho členem jsou následující organizace:

Elektra - Centrum pomoci ženám zneužitým v dětství

Gender Studies - informační středisko a knihovna k problematice gender

La Strada ČR - prevence obchodu se ženami

ProFem - středoevropské konzultační středisko pro ženské projekty

Rosa - pomoc obětem domácího násilí

Společné aktivity tohoto sdružení jsou uvedeny v příloženém letáku (viz příloha č. VI.).

Psychologická pomoc obětem domácího násilí

Psychologická pomoc se musí zaměřit na výše uvedené důsledky domácího násilí. Při péči o tyto oběti je nezbytné „oslovit“ přímo incidenty a výbuchy domácího násilí. Často se pracuje i s předměty, fotodokumentací či svědectvím sousedů, které slouží jako pomůcky pro terapii obětí domácího násilí. Co se vlastně odehrálo? Jak se choval pachatel? Jak reagovala oběť? Pro oběť je důležité si uvědomit, že popsané symptomy představují zcela normální důsledky prožitých scén domácího násilí.

Pracovat s představou, že oběť domácího násilí je duševně nemocná, by bylo chybné a neprofesionální. Poškodilo by to samotnou oběť, která se něčeho podobného při hledání pomoci intuitivně obává. Normalizace psychických problémů je prvním krokem k odstranění takových obav. Jakmile se oběť vnitřně zklidní, je možné začít s rekonstrukcí zdravých způsobů myšlení a chování.

▫ ***Pomoc pro násilné muže***

Abych se v této kapitole nevěnovala pouze odborné pomoci z pozice obětí domácího násilí, zaměřím se nyní na prevenci násilí, tedy na „Programy pro násilné muže“.

Toto téma se v posledních letech dostává do středu zájmu expertů stále silněji. Ženská hnutí stále častěji požadují, aby se tímto tématem zabývali i muži a chopili se iniciativy v problému násilí mužů. Tyto požadavky však zůstávají bez odezvy. Těch několik málo poradenských středisek pro muže v Evropě je spíše orientováno terapeuticky a problémem mužského násilí se nezabývají systematicky. Jinak je tomu v USA, kde před asi 20 lety v mnoha městech a regionech vznikaly programy pro násilné muže, které jsou na základě jiné formy práce s veřejností zacíleny proti společenským příčinám problému.

V USA byly mezitím na základě praktických zkušeností vypracovány standardy pro provádění programů pro pachatele. Dosavadní průzkumy ukazují, že úspěchy programů pro pachatele jsou spíše nepatrné. Jen několik málo pachatelů je ochotno zúčastnit se takového programu, frekvence přerušeni účasti je vysoká, někdy dokončí i tak dost krátký skupinový program 1/3 mužů. Dokonce i působení terapie je sporné (nejvyšší ukazatele úspěšnosti hovoří o 1/3 mužů, kteří přestanou vyvíjet fyzické násilí).²¹

Na základě konceptu z USA vznikl v Německu první projekt (MÄNNER GEGEN MÄNNER-GEWALT) poskytující poradenství pro násilné muže v roce 1984. Poradenství je bezplatné, důraz je kladen na dobrovolnost, s kterou muži do projektu přicházejí. Od šesté

---

²¹ *Domácí násilí - staré problémy, nová řešení?*, s. 18

hodiny, po kterou s klientem pracují, však zaměstnanci projektu očekávají tzv. příspěvek, což je finanční obnos, jehož výše je dobrovolná a pohybuje se od 1 do 60 € za hodinu. Přitom vycházejí z postoje mužů, že "co nic nestojí je bezcenné". Z těchto prostředků jsou hrazeny mzdy pro pracovníky, jimiž jsou pouze muži, kteří klienty dále vzdělávají. V roce 1998 bylo poskytnuto asi 500 poradenství.

Klientelu tvoří pachatelé:

1. *fyzického násilí* - asi 60% ve klientely, z toho 10% mužů týrá kromě partnerky také své děti,
2. *sexuálního násilí* - 12 -13%,
3. *mladiství pachatelé* - nejmladšímu pachateli násilí bylo osm let (útočil nožem na svou matku).

Projekt neřeší případy psychického násilí.

Na existenci projektu jsou muži upozorňováni zejména veřejnými institucemi (dvě třetiny klientely). Tito muži za sebou mívají násilnou kariéru a přicházejí většinou až ve chvíli, když zprávy o jejich násilí proniknou na veřejnost (např. prostřednictvím soudního procesu, zásahu policie apod.).

Násilnickému muži nabízejí první rozhovor, v dalších šesti měsících jeden rozhovor týdně a v následujícím půlroce možnost účastnit se skupinových rozhovorů.

Pachatel násilného činu většinou potřebuje rok a půl až dva roky práce s projektem, než je schopen pochopit podstatu svého násilí.

Männer gegen Männer-Gewalt je pouze poradenským místem pro násilné muže, nenabízí terapeutické služby. Mezi jejich pracovní zákony patří:

1. dobrovolnost pachatele k návštěvě projektu,
2. pachatel - pracují výhradně s mužem, do poradenství nepřijímají jeho partnerku,

3. orientace na současnost - s pachatelem není rozebírán jeho dosavadní život, těžké dětství apod.,
4. zodpovědnost - projekt nepracuje s pocitem viny a trestu, orientuje se na to, aby muž převzal zodpovědnost za spáchané činy,
5. empatie, konfrontace - na psychologické rovině existuje mnoho osob, které jsou ochotné násilným mužům pomoci.

Vědecké studie o tom, kolik procent mužů po absolvování poradenství projektu se opětovně dopouští násilí bohužel neexistuje. Podle odhadů odborníků se jedná asi o 10 % mužů.

Tyto výsledky vedou k závěru, že programy pro pachatele, resp. terapie pro násilné muže samy o sobě k ukončení násilností, a tím k bezpečí obětí přispívají jen málo. Aby prevence násilí byla účinná, je potřeba několika paralelních intervencí, tzn. sociální důsledky, sociální kontrolu, ale i koordinovanou intervenci všech institucí, které se problémem zabývají. Tyto aspekty působí na zastavení násilí zřejmě nejsilněji.

U nás zatím tyto programy pro násilné muže neexistují. Ale některé poradny specializující se na domácí násilí začínají o jejich zavedení uvažovat.

6. Současná legislativa v České republice

Dne 14. března 2006 byl přijat zákon č. 135/2006 Sb., kterým se zásadně mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Tento zákon umožní od 1.1.2007 vykázaní pachatele domácího násilí ze společně obývaného bytu či domu na dobu 10 dnů. Předběžným opatřením bude možno požádat o prodloužení této doby a to maximálně na dobu jednoho

roku. Zároveň tento zákon počítá se zřízením tzv. intervenčních center. Plné znění zákona uvádím v příloze č. VII.

K jakým trestním činům může docházet v domácnosti?²²

Novelou trestního zákona č. 91/2004 Sb. vstoupila s účinností od 1. 6. 2004 do trestního zákona pod ustanovením § 215a nová skutková podstata - *týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě*.

Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě § 215a

1. Kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společně obývaném bytě nebo domě, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.
2. Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán:
  - a. spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 zvláště surovým způsobem nebo na více osobách nebo
  - b. pokračuje-li v páchání takového činu po delší dobu

Týráním je zde myšleno úmyslné zlé nakládání s blízkou osobou, vyznačující se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí, které tato osoba pociťuje jako těžké příkoří (může jít o bití, pálení či jiné tělesné poškozování, ale i psychické a sexuální násilí, vydírání nebo zneužívání, vyhrožování, nucení k ponižujícím úsluhám nebo jiným činnostem, kterou týranou osobou neúměrně fyzicky nebo psychicky zatěžují). Trvalost pachatelova jednání je nutno posuzovat v závislosti na intenzitě zlého nakládání. Nevyžaduje se, aby šlo o jednání soustavné nebo delší dobu trvající stejně jako vznik následků na zdraví.

---

²² *Trestní předpisy – v ÚZ č. 558*

Skutková podstata podle § 215a není zařazena ve výčtu trestných činů podle § 163 trestního řádu, tzn. k zahájení trestního stíhání podle § 215a není třeba souhlasu poškozené/ho (oběti).

Týrání svěřené osoby § 215

Kdo týrá osobu, která je v jeho péči nebo výchově, může být potrestán odnětím svobody na šest měsíců až osm let. Ustanovení chrání osoby, které vzhledem ke svému věku nebo z jiných důvodů jsou v péči nebo výchově jiných osob. Poškozeným může být nejen dítě, ale i osoba zletilá, která pro stáří, nemoc, invaliditu, mentální retardaci apod. je odkázána na péči jiných osob. Týrání je zlé nakládání se svěřenou osobou, vyznačující se vyšším stupněm hrubosti, krutosti, bezcitnosti, bezohlednosti, bolestivosti, a určitou trvalostí, které tato osoba pociťuje jako těžké příkoří. Pachatelem může být jen ten kdo vykonává ve vztahu k týrané osobě péči nebo výchovu (tedy nejen rodiče, ale i příbuzní, učitelé, vychovatelé, ošetřovatelky, trenéři, přátelé, známí rodičů, kterým je poškozený svěřen jen na určitou dobu).

Ublížení na zdraví § 221

Kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví, může být potrestán odnětím svobody až na osm let. Za „ublížení na zdraví“ můžeme pokládat takový stav onemocnění, poranění - který porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje výkon obvyklé činnosti nebo má jiný vliv na obvyklý způsob života poškozeného a který zpravidla vyžaduje lékařské ošetření, i když nezanechává trvalé následky. Jedním z důležitých kritérií při posuzování pojmu „ublížení na zdraví“ je pracovní neschopnost, tedy stav, kdy postižený je dočasně vyřazen z pracovního procesu. (Soudní praxe vychází z toho, že znesnadnění obvyklého způsobu života postiženého, popř. pracovní neschopnost musí trvat nejméně sedm dní.)

Ublížení na zdraví § 222

Kdo jinému úmyslně způsobí těžkou újmu na zdraví, může být potrestán odnětím svobody na dvě léta až dvanáct let. Těžkou újmou na zdraví se rozumí jen vážná porucha zdraví nebo vážné onemocnění, kdy za těchto podmínek je těžkou újmou na zdraví zmrzačení, ztráta nebo podstatné snížení pracovní způsobilosti, ochromení údu, ztráta nebo podstatné oslabení funkce smyslového ústrojí, poškození důležitého orgánu, zohyzdění, vyvolání potratu nebo usmrcení plodu, mučivé útrapy, delší dobu trvající porucha zdraví. (K otázce těžké újmy se vyjadřuje soudní znalec z oboru zdravotnictví, odvětví soudní lékařství.)

Omezování osobní svobody § 231

Kdo jinému bez oprávnění brání užívat osobní svobody, může být potrestán odnětím svobody až na 10 let. Bránění v užívání osobní svobody je zásah, jímž se znemožňuje nebo omezuje volný pohyb člověka a zároveň se mu zabraňuje o svém pohybu svobodně rozhodovat.

K bránění užívat osobní svobody musí dojít bez oprávnění. (Může jít o omezování na krátkou dobu, které je nesnadno překonatelné.)

Zbavení osobní svobody § 232

Kdo jiného zbaví osobní svobody, může být potrestán odnětím svobody na tři léta až 12 let. Zbavení osobní svobody znamená trvalé nebo alespoň dlouho trvající omezení osobní svobody, které se blíží uvěznění, kdy osvobození je při něm velmi ztíženo a je zvláště obtížné.

Vydírání § 235

Kdo jiného násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl, může být potrestán odnětím svobody až na 12 let. Pohrůzkou násilí se rozumí jak pohrůzka bezprostředního násilí, tak i pohrůzka násilí, které má být vykonáno nikoliv ihned, ale teprve v bližší nebo vzdálenější budoucnosti. Pohrůzka jiné těžké újmy může spočívat v hrozbě způsobení majetkové újmy, vážné újmy na cti a dobré pověsti, směřovat k rozvratu manželství nebo rodinného života apod.

Útisk § 237

Kdo jiného nutí, zneužívaje jeho tísně nebo závislosti, aby něco konal, opominul nebo trpěl, může být potrestán odnětím svobody až na šest měsíců. Pachatel zde neužívá násilí nebo pohrůzky násilí nebo pohrůzky jiné újmy, ale omezuje se na zneužití něčí tísně nebo závislosti (jde o méně intenzivní zásah do svobodného rozhodování, než je tomu u vydírání). Tíseň je stav, byť přechodný, vyvolaný nepříznivými okolnostmi, které vedou k omezení volnosti v rozhodování. Nepříznivé poměry se mohou týkat osobních, rodinných, majetkových či jiných poměrů, pro něž se utiskovaná osoba ocitá v těžkostech a nesnázích. Závislost je stav, v němž se osoba nemůže svobodně rozhodovat vzhledem k tomu, že je v určitém směru odkázána na pachatele.

Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci § 197a

Kdo jinému vyhrožuje usmrcením, těžkou újmou na zdraví nebo jinou těžkou újmou takovým způsobem, že to může vzbudit důvodnou obavu, může být potrestán odnětím svobody až na jeden rok. Jinou těžkou újmou může být např. i vyhrožování způsobením škody velkého rozsahu nebo na věci vysoké umělecké hodnoty, ke které má navíc poškozený citový vztah anebo vyhrožování usmrcením nebo těžkou újmou na zdraví i osobě poškozenému blízké apod. Důvodnou obavou se rozumí vyšší stupeň tísnivého pocitu ze zla, kterým je vyhrožováno. Pokud je vyhrožování doprovázeno chováním, které ilustruje odhodlání pachatele vyhrůžky splnit (např. vyhrůžka usmrcením nebo způsobením těžké újmy na zdraví doprovázená šermováním nožem či pozvednutím jiné zbraně), lze dovodit, že je způsobilé vzbudit důvodnou obavu. Není třeba, aby ten, jemuž je vyhrožování, byl přítomen. Stačí, když je vyhrůžka adresována poškozenému takovým způsobem, že pachatel si je vědom toho, že se poškozený o ní dozví (např. prostřednictvím další osoby, telefonicky, dopisem apod.).

Znásilnění § 241

Kdo násilím nebo pohrůžkou bezprostředního násilí nutí ženu k souloži, nebo kdo k takovému činu zneužije její bezbrannosti, může být potrestán odnětím svobody na dvě léta až 15 let. Nezáleží na věku osoby ženského pohlaví a vztahu k pachateli (za ženu v tomto smyslu je třeba považovat i malé dítě i manželku). Za násilí se považuje použití fyzické síly ze strany pachatele za účelem překonání nebo zamezení vážně míněného odporu ženy a dosažení soulože proti její vůli. Pohrůžka bezprostředního násilí je taková pohrůžka z níž by bylo patrné, že násilí bude použito okamžitě, nepodrobí-li se napadená vůli útočníka.

Pohlavní zneužívání - zneužití osoby mladší 15 let - § 242

Kdo vykoná soulož s osobou mladší než patnáct let nebo kdo takové osoby jiným způsobem pohlavně zneužije, může být potrestán odnětím svobody na jeden rok až 15 let. Není rozhodující, z čí strany vzešla k pohlavnímu zneužívání iniciativa, zda zneužitá osoba dala k pohlavnímu styku souhlas či nikoliv. Za jiný způsob pohlavního zneužití jsou považovány intenzivnější zásahy do pohlavní sféry poškozených (např. ohmatávání prsou nebo pohlavních orgánů, líbání na tato místa apod.), které směřují k sexuálnímu vzrušení pachatele. Nemusí vždy jít jen o aktivní činnost pachatele, ale i o aktivní jednání poškozené osoby (např. ohmatávání pachatelova pohlavního údu). Pohlavního zneužívání jiným způsobem než souloží se může dopustit i osoba stejného pohlaví jako poškozený.

Opuštění dítěte § 212

Kdo opustí dítě, o které má povinnost pečovat a které si samo nemůže opatřit pomoc, a vystaví je tím nebezpečí smrti nebo ublížení na zdraví, může být potrestán odnětím svobody na šest měsíců až šest let. Ustanovení chrání řádnou výchovu a výživu dětí ze strany osob, které mají povinnost o ně pečovat. Poškozeným může být jen dítě, které si samo nemůže opatřit pomoc, tedy zpravidla dítě předškolního věku. Může jít ale i o starší dítě, pokud vzhledem ke své nesamostatnosti, stejně jako vzhledem k podmínkám prostředí, kde zůstalo opuštěné, není schopno se samo vymanit z hrozícího nebezpečí.

Zanedbání povinné výživy § 213

Kdo neplní, byť i z nedbalosti, svou zákonnou povinnost vyživovat nebo zaopatřovat jiného, může být potrestán odnětím svobody až na tři léta. Jedná se o povinnost, která vyplývá ze zákona o rodině. Povinnost vyživovat nebo zaopatřovat spočívá nejen v poskytování peněžitého plnění (tzv. výživné - alimenty), ale i v povinnosti poskytovat oprávněnému stravu, ošacení, bydlení, pečovat o jeho zdraví, čistotu, vykonávat nad ním dohled a popř. opatřovat další prostředky potřebné pro všestranný rozvoj. (U neplnění výživného formou alimentů soudní praxe vyžaduje neplacení povinné částky po dobu šest měsíců.) Výše trestu u všech uvedených trestných činů závisí na způsobeném následku a pohnutce jednání pachatele.

Další ustanovení vztahující se k problematice domácího násilí:

- ◆ ***Vzbuzení důvodné obavy***
- ◆ ***Porušování domovní svobody***
- ◆ ***Vražda***
- ◆ ***Ohrožování mravní výchovy mládeže***

II. PRAKTICKÁ ČÁST

1. Teorie versus realita

Pro zpracování praktické části této práce mi přišlo jako zajímavé porovnat teoretické znalosti vztahující se k problematice domácího násilí a praxi, resp. realitu, tak jak ji zažívají přímo ženy – oběti domácího násilí.

V navazujícím textu následují dvě výpovědi žen, které zažily domácí násilí. Poměrně dlouhou dobu jsem vybírala ženy, které bych s tímto záměrem – sepsat jejich vlastní příběh – mohla oslovit. Nakonec jsem vybrala dvě své dlouhodobější klientky, které byly ubytovány v azylu Informačního a poradenského centra Rosa v Praze.

Sepsání příběhů rozhodně nebylo záležitostí jednoho odpoledne. Jednalo se o půlroční spolupráci, která započala začátkem roku 2004. Příběhy jsme tvořily po částech, vždy po jednom konkrétním bodu či tématu (např. anamnéza rodiny, pomoc policie, atd.) Někdy jsme rozhovory nahrávaly, jindy jen dělaly poznámky. Až nakonec jsme ze sepsaných úryvků daly dohromady příběh každé z nich. S klientkami samozřejmě bylo pracováno individuálně.

Zajímalo mě, jak na svou situaci nahlíží ženy s odstupem, jak hodnotí sebe? Zda jsou schopny rozpoznat dobu, kdy se projeví u partnera první náznaky či projevy násilí? Jaké bylo rodinné zázemí v postižené rodině? Jaké mají přímé zkušenosti s pomocí – laickou či odbornou, úřady, policií, lékaři? Zda si myslí, že násilí v jejich rodině postihlo i jejich děti a nakolik? Apod.

Myslím, že odpovědi na tyto uvedené otázky jsou zcela zjevné z jejich příběhů.

V prvním příběhu nefigurují děti, ve druhém ano.

Příběh první

Dagmar, 29 let

Manžel mi na jaře roku 2002 oznámil, že jeho kolegyně ze zaměstnání má velké životní potíže, například nemá kde bydlet, a on jí proto musí pomoci. Jeho podpora šla tak daleko, že ji nastěhoval k nám do bytu. Nesouhlasila jsem s tím. To však manžela, ostatně jako všechna má přání a zájmy, příliš nezajímalo. Na lékařské fakultě mi právě skončil semestr a já jsem odjela na plánovanou návštěvu k rodičům. V den odjezdu jsem manželovi řekla, že život ve třech v našem bytě je pro mne nepřijatelný. Až se vrátím z návštěvy rodičů, musíme se dohodnout, jak dál.

V té době mi už nedával žádné peníze. Když jsem se vrátila od rodičů, Alena byla stále v našem bytě. Manžel mi kategoricky oznámil, že už tam zůstane natrvalo. Ten, kdo opustí byt, nebude ona. Ale potáhnu já, řekl mi, on už mě živit nebude. Bylo to velmi ponižující.

Abych pochopila situaci, přidal několik ran pěstí. To byl pro mne další šok. Nevěděla jsem, co mám dělat. Proto jsem odešla na týden do bytu své sestry, která právě odjela s rodinou na dovolenou. Po jejím návratu jsem se ale musela vrátit domů. Stále jsem se chtěla nějak domluvit.

Ale to už nebylo vůbec možné. Naopak, manžel začal systematicky ničit moje věci a stále žádal, ať se vystěhuji. Když jsem namítla, že mám nárok v bytě bydlet, zase mě zbil. Stále mi nedával žádné peníze. Protože jsem končila poslední ročník medicíny, tak nebylo ani možné, abych si někde přivydělávala, takže moje situace nebyla příliš dobrá.

Byla jsem nucena požádat o stanovení výživného. To muže velmi rozzuřilo. Poradil se se svojí právníčkou. Pak mě zavřel v pokoji a bitím mě donutil ústně souhlasit s jakousi dohodou, že od něj to výživné nechci. Že mě dá sto tisíc, když žádost o výživné stáhnu.

Druhý den jsem v klidu řekla, že dohodu odvolávám. Rozzuřil se a vylil mi na hlavu horký čaj a se snídaní mrštil do záclon.

Následující den se chystal odjet s milenkou na dovolenou. Vzal si od stolu židli, aby si na ni položil svoje věci. Já jsem mu ji nechtěně přisunula zpět. To ho tak rozčílilo, že mne na tu židli strhl, začal mě bít do hlavy, zvrátil mi hlavu dozadu, chytil mě pod krkem a lomcoval se mnou. Pak mě prudce pustil, až jsem se udeřila do temene hlavy o zeď. Podařilo se mně vysmeknout. Bylo mi velmi špatně, přesto jsem ještě vyběhla na ulici a zavolala policii.

Když přijeli, ptali se manžela, co se děje. Nakonec policisté u vyšetřovatele sdělili, že jsem byla v šokovém stavu a nebyla jsem schopna výpovědi. I když viděli, že nejsme schopna mluvit, zeptali se mě, zda jsem volala i sanitku. K nim mám přijít až poté se zdravotní zprávou. Uvítala bych v tom stavu, kdyby tam se mnou počkali do příjezdu sanitky. To se však nestalo.

Členové záchranné služby byli naproti tomu ohromní. Lékařka mě nejen důkladně prohlédla, sepsala podrobnou zprávu, především však byla klidná a milá, co mě v tuto chvíli výrazně pomohlo.

Záchranka mne převezla do nemocnice. Byla neděle.

Bylo mi stále špatně. V nemocnici mě hned poslali na CT vyšetření mozku. Na pokoji mi zprvu dali jen napít. Měla jsem mít dietu, ale protože se mnou v nemocniční kuchyni nepočítali, nedostala jsem vůbec nic k jídlu. Udělalo se mi špatně z hladu. Nakonec mi zdravotní sestra dala polovinu své svačiny.

Jsou to drobnosti, ale přispívaly k tomu, že jsem se cítila stále více zranitelná, bezbranná.

V pondělí ráno mně udělali neurologické vyšetření, měla jsem omezenou hybnost krku. Navrhli mi hospitalizaci. Já ale chtěla hlavně z nemocnice pryč. Věděla jsem, že manžel už nebude doma, budu ve své posteli. Nechala jsem se v podvečer převézt domů.

Teď už bych to nikdy neudělala. Na zdi jsem viděla fleky, jak na mě manžel vylil čaj, vybavila si, jak mne bil ... a roztřásla jsem se. Když je člověk oslabený, jedná dost iracionálně. Padla jsem na postel a spala. Pak jsem zavolala mamince, sestře a brečela jsem. Nešlo přestat. Sestra mě na pár dní odvezla k sobě. No a pak jsem zavolala do Rosy.

S manželem jsem se seznámila v Německu. Byla jsem tam na jazykovém kurzu, on s kamarády u moře. Když jsem odjížděla, napsal mi romantickou básničku. Když jsem se z kurzu vracela, čekal na mne v Praze na nádraží. Nejsem z Prahy, než mi jel vlak domů, procházeli jsme se po městě. Byla to romantická procházka. Řekla jsem mu jen, jak se jmenuji, ale nic víc. V té době pracoval u policie a nějak si zjistil moji adresu. Začal mi psát, jezdit za mnou. To mně imponovalo. Když za mnou poprvé k nám přijel, bylo mi sedmnáct let. Byl dost sebevědomý a rodičům se moc nelíbil. Jenže já byla zamilovaná, odmítala jsem jejich pochybnosti.

Na svatební hostině (bylo mi devatenáct), se opil a slovně napal mé rodiče. Otcí přesto slíbil, že se postará o to, abych dostudovala medicínu. Měla jsem ho ráda, takže jsem si moc nevšímalá, nebo spíše nechtěla všimat, různých na první pohled drobností, které mě však mohly a měly varovat. Manžel mě začal především hlídat, kontrolovat, zakazovat styk např. s kamarády a kamarádkami ze školy. Znala jsem jen cestu ze školy domů. Pak mi zakázal chodit za sestrou. Zdůvodnil to tím, že má malé dítě, a mohla by chtít, abych jí ho hlídala. A já mám přece tu školu. Musela jsem za ní chodit tajně a pak utíkat celou cestu domů.

Stačilo přijít o patnáct minut později a bylo zle. „Kde si byla, s kým, já nosím peníze, nebudeš se nikde courat.“ Protože byl v prvních letech našeho manželství dost romantický, tak jsem ho pořád nějak omlouvala.

Každý den musela být teplá večeře. Byly chvíle, kdy mi nadával, že jsem k ničemu, školu nedodělám, jsem tlustá, ošklivá, mám velký zadek. Musela jsem proto běhat. Stále častěji jsem slyšela, jak jsem neschopná. Když jsem ve druhém ročníku na čas musela studium přerušit a šla jsem pracovat, vadilo mu, že se zase pozdě vracím domů a pracovat mi zakázal. Manžel v té době začal střídat zaměstnání, každé místo bylo méně a méně významné.

Měla jsem děsně pochroumané sebevědomí. Vlastně ho mám stále. Udělal ze mě „hadr na podlahu“, bez vlastní vůle. Rodiče se mě nedávno ptali, jak jsem to mohla dopustit. Často o téhle otázce přemýšlím. Přitom jsem bývala energická, měla jsem spoustu koníčků: hrála jsem divadlo, sportovala, byla jsem třetí na celostátní olympiádě z biologie atd. Měla jsem spoustu přátel, ale o všechny jsem přišla.

Já se vlastně chovala, jako by se nic nestalo, plynula jsem s jeho světem. Viděla jsem svět jeho očima. První špatný zážitek, který jsem si skutečně uvědomila se stal o dovolené. Brzo po svatbě jsme jeli se známými k moři do Řecka. Vedle nás ve stanu bydlela nějaká mladá dívka. Manžel měl oči jen pro ni, jen s ní se chodil koupat. Vyčetla jsem mu to. Uhodil mě tak, až jsem spadla na zem. Neomluvil se. Psychický teror, který pak doslova ubil moje ego, začal pět let po svatbě.

Teď především cítím hroznou bezmoc. Na manžela jsem kvůli otřesu mozku a při poruše hybnosti krku podala trestní oznámení. Musela jsem podstoupit rekonstrukci trestného činu. Souhlasila jsem s ní, protože jsem měla pocit, že to zvládnou a že rekonstrukce přispěje k tomu, aby se skutečně prokázalo, jak celé napadení proběhlo. Bylo tam asi osm lidí, včetně manžela a jeho milenky. Jenže děsivé zážitky se mi začaly následně zase v noci vracet. Začala jsem pak hubnout, měla jsem děsivé sny.

Nejhorší ale bylo, že podle soudní zástupkyně nedošlo vůbec k ublížení na zdraví, protože „ne každá porucha zdraví ve smyslu trestního zákona je ublížením na zdraví“. Soudní znalec uvedl, že otřes mozku i podvrknutí krční páteře nelze prokázat, že tato diagnóza byla stanovena „pouze na základě subjektivních stesků poškozené, zatímco objektivní příznaky zranění nebyly přítomny.“

Takže nakonec brutální napadení nebylo hodnoceno jako trestný čin, i když jsem byla v pracovní neschopnosti téměř měsíc. Z mého trestního oznámení se stal pouhý přestupek. Tam jsem rovněž neuspěla, pouze jako zvláštní výraz přízně mi laskavě odpustili správný poplatek 500 korun. Ten totiž musí zaplatit každý, kdo se obrátí na přestupkovou komisi a ta jeho žalobu neuzná.

Nejvíce mne zraňuje, když si vzpomenu, že člen přestupkové komise, kam byl spis policií převeden, řekl: „Víte, zdá se dost nepravděpodobné, že by vás manžel tak dlouho držel se zvrácenou hlavou, vždyť tam byla přítelkyně vašeho muže, ta by přeci zakročila a zavolala pomoc. No, je to těžké rozhodnout, to ví jen Bůh, co se tehdy stalo, a vy to víte. Já vám garantuji, že se to už nestane, vždyť bývalý manžel byl policista, on vám nic neudělá. A nedávejte peníze do právníků, já bydlím v domě co vy, tak se můžete i zastavit, pomohl bych vám.“

Příběh druhý

Ivana, 38 let

Dva roky jsem se dvěma dcerami putovala od azylu k azylu. Starší dcera se chytla party, ve které se bral heroin. Říkala, že už je z toho všeho příliš unavená. V našem původním bytě přitom zatím zůstával bez problémů ten, před kterým jsme musely utéct. Samozřejmě ten byt neplatil. Vše jsem hradila já.

Je mi 38 let, vystudovala jsem střední školu. Mám dvě dcery, jedné je dnes sedmnáct let, druhé třináct. Svého bývalého manžela jsem poznala v zaměstnání. Zpočátku se mi vůbec nelíbil, byl rozvedený a právě mu končil nějaký jiný vztah. Ale byl vytrvalý, zval mě na různé kulturní akce, nosil květiny. Nakonec jsme spolu začali chodit a po roce se vzali.

Můj muž byl o sedmnáct starší než já. Je vyučený. Vyrůstal v rodině, kde násilí nebylo neznámým pojmem, jeho otec pil a vedle toho i svou ženu bil. Manžel napadal i svoji první manželku. To jsem se však dozvěděl až později.

Co se týče mé rodiny, rodiče žijí stále spolu. Matka je podle mě citově chladná, nevzpomínám si, že by mne pohládila, přitiskla k sobě. Často kde komu vyčítala jakoukoli maličkost – mému otci, mně. Pak následoval trest, dlouho s námi nemluvila. Přesto mám v matce i otci zastání – je to pro mne domov, mohu se na ně spolehnout. Dost mi pomohli v nejhorsích dobách, kdy jsem začala mluvit o tom, že mne muž terorizuje.

Naše manželství přitom bylo zpočátku klidné. Znamenalo to ale mít doma vše v naprostém pořádku, vždy s manželem souhlasit a řídit se tím co tvrdí, navrhuje či potřebuje.

Později, jak přibývaly starosti v rodině, jsme se ale začali s mužem hádat. Já jsem se mu ale snažila ve všem vyhovět, i když mě omezoval – například si nepřál, abych jezdila často za rodiči. Přehlížela jsem, když se vysmíval mé rodině, že je chudá, nic nevydělá. Přehlížela jsem i to, že měl rád alkohol.

Teprve po deseti letech v domácnosti jsem nastoupila do zaměstnání. Dcery již chodily do školy. V té době se u nás ale vše výrazně měnilo k horšímu. Manžel totiž ztratil práci a ani se nijak nesnažil si nějakou nalézt. Začal být ale především žárlivý, podezíral mě snad ze všeho, a to skutečně bez důvodu. Při zpětnému pohledu si myslím, že žárlil na to, že mám práci, mám v ní úspěch, perspektivu dalšího postupu a jsem obklopena lidmi. Usoudil z toho, že už pro mne nemusí být tím automaticky nejlepším. Ale své postavení se nijak nesnažil měnit. Naopak v té době začal i víc pít alkohol.

Poprvé mne fyzicky napadl v roce 1999, kdy mě začal pěstí mlátit do obličeje. Zdržela jsem se totiž krátce přes oficiální pracovní dobu v zaměstnání, prostě jsme se docela obyčejně zapovídali. Byl to pro mne šok, takové surové napadení jsem nechápala. Byla jsem ochromena strachem, úzkostí. V té době jsem proto vyhledala psychologa, začala docházet na psychoterapii a hypnózu, abych nejen pochopila motiv jeho jednání, ale i abych se zbavila traumatického zážitku. Nebyla jsem totiž schopna se s manželem po napadení už milovat, musela jsem se odstěhovat z ložnice.

Muž se nakonec omluvil a uprosil mne, že se to už nikdy nestane. Nikde jsem napadení nehlásila, uvěřila jsem mu. Pak ale došlo po 2 letech k dalšímu napadení. Vracela jsem se z oslavy, upozorňuji že probíhala v zaměstnání, byli tam všichni pracovníci a můj muž o celé akci dopředu věděl. Přišla jsem domů v deset hodin večer. Lehla jsem si ve vedlejší místnosti, kde jsem si četla až do jedné hodiny v noci. Muž ráno vstal a vynadal mi, co si to dovoluji přijít domů až v jedno hodinu v noci a kopnul mě do nohy. Cítila jsem se hrozně ponížená. Nejen za ránu, ale především za to, že mi nevěří.

Začali jsme se přít o každou maličkost. Záminka se vždycky našla. Jídlo, které nechtěl, neuklizeno podle jeho představ, děti příliš hlučné – tedy hlavně mnou špatně vychované. Nic jsem nedělala dobře, ve všem jsem byla pitomá, špatná, nešikovná. Během diskuse se manžel sám dostal do takového afektu, že rozbíjel věci, házel je po mně nebo mě bil. To vše před dětmi. Začal si vynucovat sex. Požadoval jenom teplé večere, ale na domácnost nedal ani korunu.

V té době jsem již vážně uvažovala o tom, že se rozvedu. Přesto jsem se snažila najít ještě před tím nějaké jiné řešení. Začala jsem chodit do manželské poradny, nabídla

to i manželovi. Ten však návštěvu poradny odmítl. On je přece normální, doporučil mi proto, abych se šla léčit sama.

Poslední kapkou bylo, když jsem seděla s klientem v kavárně (přivydělávala jsem si jako pojišťovací agentka) a probírali smlouvy před podpisem. Do kavárny vtrhl můj manžel se starší dcerou. Začal mi nadávat, že mám v kavárně rande a ztropil žárliveckou scénu. Dcera s ním ale potom nechtěla jít domů, tak jí řekl, že je kráva a odešel sám. Napadení manželem jsem poprvé oznámila na místním oddělení policie až v roce 2002. A to proto, že jeho brutalita do té doby přesáhla to, na co jsem už byla „zvyklá“.

První, na co se mě policisté zeptali, bylo: „A neprovokovala jste manžela? Přes noc se usmíříte, chcete opravdu podat trestní oznámení?“

Poté, co se muž dozvěděl, že jsem se obrátila na policii, mě už nebil, ale začal mi vyhrožovat, a to i před dcerami. Prohlašoval například: „mám chuť do tebe zarazit kudlu, ty kurvo jedna“, „uříznu ti hlavu“, „zabiju tě, chcípneš a děti půjdou do dětského domova“ nebo „najmu si Ukrajince a ten tě za tři měsíce oddělá“. Můj muž mi takhle vyhrožoval i před sociální pracovníci oddělení péče o děti (OPD). Sociální pracovnice to před ním nijak nekomentovala, v podstatě to přešla. Když byla sociální pracovnice otočena zády k mému muži, fyzicky mě napadl. Strčil do mne a surově mě přimáčkl na roh stěny, až jsem zavravorala a zranila si pravou ruku. Tekla mi krev.

Měla jsem hrozný strach, že mě muž opravdu zabije. Skutečnost, že mi vyhrožuje i před cizími lidmi, navíc před pracovníci OPD, ale hlavně fakt, že když se kamkoli obrátím o pomoc, první otázka je, jestli neprovokuji, mi na klidu nepřidala. Proto jsem tu noc s dětmi odešla ke známým.

Druhý den jsem zavolala na tísňovou SOS linku občanského sdružení ROSA s prosbou o poskytnutí azylového ubytování s tajnou adresou, kde by mě manžel nenašel. Za asistence policie jsem si vzala nejnutnější oblečení pro sebe a děti. Odešly jsme do azylu. Současně jsem se začala všeho bát. Manžela, toho co bude dál, jak budu žít, vychovávat své dvě dcery.

Manžel mi nepřestal vyhrožovat, chodil za mnou i do zaměstnání. O celé věci jsem informovala oddělení péče o děti v obvodě, kde jsem bydlela. Reakce tamních sociálních pracovníků mne ale opět velmi překvapily. Především výrok jedné pracovníce, že to, co mi udělal můj muž, není domácí násilí. „To byste měla vidět mého manžela, jak mě bije – to je teprve násilí.“ Tohle bylo prohlášeno dokonce před mým mužem.

Podle pracovníků OPD byl můj odchod do azylu navíc účelový, abych získala potřebné argumenty pro rozvod. Také mi vyčítaly, že svému muži nevařím. Skutečnost, že mi nedávají peníze, je nezajímala. Každá návštěva tohoto oddělení na mne tak působila velmi depresivně. Cítila jsem se opuštěná a začala jsem přemýšlet, zda opravdu není vina ve mně, zda se manžel vlastně nechová normálně, když to jako běžné připadá i pracovníkům OPD. Policie moje trestní oznámení kvalifikovala jako přestupek a podle zákona jej předala k vyřízení městskému úřadu v místě, kde bydlím. Tam jsem pochopitelně neměla svědky, kteří by potvrdili, „jak“ mi manžel vyhrožoval. On samozřejmě řekl, že to tak nemyslel. Za neprokázané nařčení jsem dostala pokutu pět set korun.

Já jsem v té době potřebovala pouze jedno – aby mi někdo věřil. Řízení trvalo velmi dlouho, protože muž se stále odvolával. Požadoval, aby děti byly svěřeny do jeho péče. Přitom mi na ně rok nedal žádné peníze. Teprve v roce 2001 došlo k ukončení soudních jednání. Jsem tedy rozvedená a děti mám v péči.

Byla jsem to já, kdo musel vše vyřešit, bojovat o děti, vydržet útoky nyní již bývalého manžela. Bylo jen na mě, abych zajistila peníze, aby holky měly na jídlo, oblečení, kroužky, školní potřeby, výlety. Musela jsem najít přijatelné náhradní ubytování. S vypětím všech sil jsem zajistila fungování naší rodiny, platila azyl a přitom jsem musela ukládat na speciální účet polovinu nájemného našeho společného bytu, který jsem nedobrovolně opustila jen proto, aby mě manžel nezabil. Ten přitom všude tvrdil, že nájemné platí sám a přitom nic neplatil. Mimochodem nikdo, ani oddělení péče o děti ani policie si tento fakt neověřil.

Vše bylo na mých bedrech, byla jsem pohlcená starostmi. Celou situaci těžce snášely dcery, které byly často svědky soudních sporů i okamžiků, kdy mě manžel napadl. Teprve nyní, kdy už to vše skončilo, vidím, jak byly ze všeho unavené. Jejich otec na jedné straně požadoval, aby za ním chodily a byly mu dokonce svěřeny do péče. Na druhé straně však

na ně nepřispíval žádnými penězi a pokud ano, jen na nátlak soudu. Byl to jejich otec, kdo napadal jejich matku.

Z domova udělal místo konfliktů, nadávek, zdroj stálého napětí. Místo, kam chodí dohlížet pracovnice OPD na to, jak jsou pokoje zařízeny, místo, kde se musí zpovídat psychologovi a stále vysvětlovat, koho mají či nemají rády a proč.

Starší dcera začala brát drogy. Byla jsem s ní samozřejmě u psychologa, i v zařízeních, které pomáhají takovým dětem. Přesto došlo k nejhoršímu: dcera začala utíkat a dostala se do party, v níž se braly drogy. Nakonec ji za mého přispění zadržela policie. Byla jí nařízena ústavní výchova – diagnostický ústav. Před tím jsem jí ještě zařídila možnost léčby v psychiatrické léčebně v Bohnicích. Potřebovala v tom nejcitlivějším věku někoho, komu by mohla věřit, že ji má rád, kdo by jí pomohl zbavit se problémů, místo aby je přitahoval. Potřebovala se zbavit vědomí, že jedinou pomocí, kterou jí v době problémů s drogami její táta nabídl, byl řev, že „tohle všechno způsobila ta tvoje matka kráva“.

Dcera absolvovala roční pobyt v protidrogově zaměřené komunitě léčebny, přes rok nic nebere, zdá se, že to zvládá.

Na tom, že jsem se rozhodla jen nedržet rány a nepostupovat jako kdysi naše babičky, podle nichž ženská schová trápení pod sukni, bylo nakonec pozitivní to, že jsem poznala opravdovou pomoc a přátelství. Poznala jsem vzájemnou pomoc žen, které se ocitly v azylu ze stejného důvodu jako já. Nyní jsem svobodná, žiji bez násilí, získala jsem i nový byt. Především se ale cítím silnější, a tak doufám, že tím, že jsem se vzepřela násilí, jsem nakonec přes všechny potíže a životní dramata pomohla i mým dcerám, aby už nezažíval hádky, násilí v rodině. Teď musím svou dceru ještě podpořit v tom, aby drogovou závislost překonala natrvalo.

2. „Ideální“ stav k řešení problematiky domácího násilí

Ještě si v rámci praktické části práce dovoluji udělat takový svůj malý závěr, navrhnout jakési řešení problematiky domácího násilí u nás. Vyvozuji tak ze zjištěné aktuální situace v České republice. Já ho zde nazývám „ideální“ stav k řešení problematiky domácího násilí. Záměrně užívám pojem „ideální“. Jedná se totiž o „ideál“, ke kterému „vzhlíží“ a „jdou za ním“ odborné poradny a centra, oběti domácího násilí – nejen ženy a vůbec i ti, kterým není tato problematika zcela cizí.

Dle mého názoru, kromě již výše zmíněných legislativních změn, přispěje k znatelnému zlepšení celé této problematiky i to, že naše společnost a stát uznají domácí násilí za nesmírně závažný problém, kdy se stát a společnost budou hlásit k odpovědnosti za jeho řešení, budou přijímat různá opatření vůči pachatelům i vůči obětem domácího násilí.

Jde tedy o zásadní změnu oficiálních postojů k domácímu násilí. Domácí násilí nemůže být tolerováno a oběť má nárok na podporu společenských a státních institucí.

V současné době se směřuje k hledání účinných cest, jak omezovat výskyt domácího násilí:

1. Kombinace okamžité a zcela jasné represe s prevencí chápanou zejména jako tzv. „polepšovací“ programy pro pachatele a „vzpamatovávací“ programy pro oběť (krizová intervence, poradenství, psychologická podpora atd.).
2. Součinnost státních i nestátních složek a institucí. To platí pro represí a prevencí. Jak represivní, tak preventivní strategie vyžaduje součinnost různých složek a dále jasné vymezení jejich postupů a kompetencí.

Složky, které jsou povolány k tomu, aby se zabývaly problémy a případy domácího násilí.²³

- *Policie*

Policii je ve strategii zacházení s domácím násilím přisuzována centrální role. Je totiž obvykle první, přes kterou vystupuje případ domácího násilí ze zavřených dveří na veřejnost. Povinností policie je zajistit bezpečí oběti, stíhat pachatele nebo ho předat k jiným procedurám a hlavně vždy vést perfektní zdokumentování incidentu. Protože jde o nové požadavky, procházejí policisté výcvikem.

Jsou cvičeni v komunikaci s obětí domácího násilí a také absolvují výcvik na vyšetřování a dokumentování celé scény domácího násilí. V mnoha zemích získává nyní policie v rámci tzv. ověřujících experimentálních projektů nové kompetence a oprávnění vůči pachatelům a obětem domácího násilí.

- *Soudy*

Rovněž pracovníci soudů a soudci procházejí specifickou přípravou a jsou seznamováni s optimální procedurou u případů domácího násilí. Jde například o jasné pokyny, jak a za jakých okolností vyslyšet týranou osobu, jaké programy převýchovy pro pachatele jsou akreditovány státem atd. Vzhledem ke zvláštní dynamice domácího násilí se v poslední době prosazuje tendence „sejmout z beder“ týrané ženy odpovědnost za stíhání násilnického muže. V některých státech USA se nevyžaduje ženin souhlas se stíháním partnera. Oběť nemá nést odpovědnost za to, jak bude stát reagovat. Má to být jasný signál, že stát má zájem na stíhání domácího násilí bez ohledu na pohled oběti.

---

²³ *Řešení domácího násilí -součinnost různých složek* [onlině]. [cit. 2006-03-24]. Dostupný z [www.<http://www.mvcr.cz>](http://www.mvcr.cz)

- *Advokáti*

Jsou cennou oporou obětí, ovšem pro oběti domácího násilí to platí dvojnásob, neboť ty mají více důvodů pro ambivalentní postoje a odmítání kooperace se soudem. I pro advokáty je zastupování obětí domácího násilí náročnou a netypickou záležitostí. Proto vznikají i programy pro přípravu advokátů se specializací na domácí násilí.

- *Sociální instituce zajišťující péči a ochranu oběti*

Pokud chceme vybavit oběť domácího násilí odvahou, aby vyšla se svým problémem ven, musíme ji nejdříve přesvědčit, že společnost ji bude podporovat např. azylem, speciálním policejním hlídkováním, informacemi o pohybu či propuštění pachatele atd. Pak teprve může fungovat krizová intervence, viktimologické poradenství a psychologická pomoc zaměřená na obnovu víry v normální život a rekonstrukci životních perspektiv.

- *Zdravotnictví*

Protože ve výzkumech byla opakovaně zjištěna značně vysoká četnost výskytu různých podob domácího násilí, jsou lékaři povinni absolvovat základní školení o domácím násilí. Seznamují se svými kompetencemi a optimálními procedurami při kontaktu s oběťmi.

ZÁVĚR

Předchozí kapitolu jsem věnovala ideálním podmínkám pro řešení problematiky domácího násilí. Jednalo by se o stav, který by tomu byl plně nakloněn. Ovšem k jeho docílení je ještě třeba ujit velký kus cesty a vynaložit mnoho práce a úsilí, k dosažení jakési sítě podpory, pomoci a zázemí pro takto postižené ženy.

Zpracování tohoto tématu mi umožnilo se více zamyslet nad budoucím komplexním řešením domácího násilí u nás. Také jsem mohla nahlédnout na domácí násilí „jinými očima“, očima klientky – oběti domácího násilí. Jako pracovníkovi odborné poradny mi pomohlo poznat problematiku trochu z jiné strany. Po této příjemné zkušenosti jsem došla k tomu, že by byla škoda tento nový způsob práce s klientkou nezahrnout do své praxe.

Řekněme, že se u nás nyní nacházíme někde na "poloviční" cestě mezi úplným bagatelizováním problému domácího násilí a přijetím všech potřebných opatření, které by napomohly usvědčit násilníka a tím snáze pomoci oběti.

Vždyť ve většině případů domácího násilí žena, která se už nechce nechat nadále týrat, musela opustit byt, ve kterém v klidu zůstával násilník. Často byla téměř bez finančních prostředků, a musela hledat pro sebe i děti ubytování po azylových domech, kterých jednak není mnoho a jednak se stejně jedná o provizorní a časově omezené řešení.

Policie ani soudy nejsou zatím obětem domácího násilí nijak zvlášť nakloněny a v naší zemi existuje jen velmi málo organizací, které by ženě poskytovaly dlouhodobou psychologickou pomoc a podporu. A tak se často stává, že se žena, vysílená marným „bojem s větrnými mlýny“, raději vrátí zpět ke svému muži, který ji bije.

Zavedení institucionální pomoci obětem násilí na ženách v naší zemi je složité a vyžaduje vytrvalé a dlouhodobé úsilí. Pravdou ovšem je, že v zahraničí také trvalo léta, než ženské organizace taková opatření prosadily a v některých zemích se jedná o opatření stará jen pár let. Naštěstí Česká republika přijetím Zákona č. 135/2006 Sb., platným od 1. 1. 2007, už nebude patřit k těm zemím, kde problematika domácího násilí v zákoně není nijak zakotvena.

Na úplný závěr chci konstatovat, že je potřeba změnit především postoj k fenoménu domácího násilí. Proto se musíme, my všichni - tedy naše společnost, snažit těmto ženám pomoci. Zkrátka musíme začít u sebe - někdy stačí násilí jen neignorovat. Možná to už děláme, a ani o tom nevíme. Vždyť nemusíme být ani odbornými poradci zabývajícími se touto problematikou, stačí být jen naslouchajícím kamarádem, přítelem, sousedem. Protože právě v těchto "laických" rolích můžeme takové ženě často nejvíce pomoci, ať už obyčejným nasloucháním, případnou radou, pomocí, zjištěním kontaktu na specializované organizace, poskytnutím azylu či dodáním odvahy k řešení problému.

Seznam literatury

ACORUS. Domáci násilí z pohledu zkušeností Pracovníků Psychosociálního centra Acorus. *Éthum*. 2002, č. 35.

Dneska tě ještě nezabiju! : Zpráva o stavu domácího násilí. Praha : Nadace Rosa, 1997. 60 s.

Domáci násilí a jak se proti němu bránit. 3. vyd. Praha : Nadace Rosa, 2001. 16 s.

Domáci násilí - Staré problémy, nová řešení. Praha : Friedrich-Ebert-Stiftung e. V., 2002. 74 s.

Domáci násilí - záležitost nikoli soukromá : Sborník příspěvků českých a zahraničních odborníků. Praha : Koordinační kruh prevence násilí na ženách, 1997. 94 s.

GABURA, J., PRUŽINSKÁ, J. *Poradenský proces*. 1. vyd. Praha : SLON, 1995. 147 s. ISBN 80-85850-10-9.

GJURIČOVÁ, Š., KOCOURKOVÁ, J., KOUTEK, J. *Podoby násilí v rodině*. 1. vyd. Praha : Vyšehrad, 2000. 104 s. ISBN 80-7021-416-3.

KOL. AUTORŮ. *Slovník spisovného jazyka českého III (M-O)*. Praha : Academia, 1989. 672 s.

MARREWA, A. *Nenechte si ubližovat*. Přel. J. Kittová. 1. vyd. Praha : Portál, 2002. 263 s. ISBN 80-7178-510-5.

Násilí v rodině : Informace pro oběti násilí, sociální pracovníky, policisty a veřejnost. Bílý kruh bezpečí, 1995.

NOVÁK, T., CAPPONI, V. *Sám proti agresi*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 1996. 128 s. ISBN 80-7169-253-0.

Pomoc obětem domácího násilí. 1. vyd. Praha : Bílý kruh bezpečí, 1999. 38 s. ISBN 80-86284-06-9.

PROKOPOVÁ, Z., VAVROŇOVÁ, M. *Přežila jsem....* Praha : Nadace Rosa, 2002. s. 41.

SALOMÉ, J. *Mluv se mnou ... mám ti co říct.* Přel. H. Prousková, A. Lhotová. 1. vyd. Praha : Portál, 1997, 154 s. ISBN 80-7178-128-2.

SPURNÝ, J. *Psychologie násilí.* 1. vyd. Praha : Eurounion s. r. o., 1996. 134 s. ISBN 80-85858-30-4.

Špatné zacházení se seniory a násilí v rodině : Průvodce pro zdravotníky a profesionální pečovatele. 1. vyd. Praha : Ambulance pro poruchy paměti - 3. LF UK Praha, 2000. 61 s. ISBN 80-238-5875-0.

TIKKANEN, M. *Příběh lásky století.* Přel. D. Hartlová. 1. vyd. Praha : nakl. Marie Chřípková, 2000. ISBN 80-86356-01-9.

Trestní předpisy - v ÚZ č. 558 podle stavu k 14. 4. 2006

VANÍČKOVÁ, E., HADJ-MOUSSOVÁ, Z., PROVAZNÍKOVÁ, H. *Násilí v rodině: Syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte.* 1. vyd. Praha : MPSV, 1995. 80 s. ISBN 80-85529-17-3.

Internetové odkazy

Manipulativní chování a jednání [online]. [cit. 2006-03-24]. Dostupný z
www:<<http://www.mvcr.cz/nasili/default.htm>>

Řešení domácího násilí -součinnost různých složek [online]. [cit. 2006-03-24]. Dostupný z
www.<<http://www.mvcr.cz>>

www.<<http://www.bkb.cz>>

www.<<http://www.feminismus.cz>>

www.<<http://www.izpravodaj.profem.cz>>

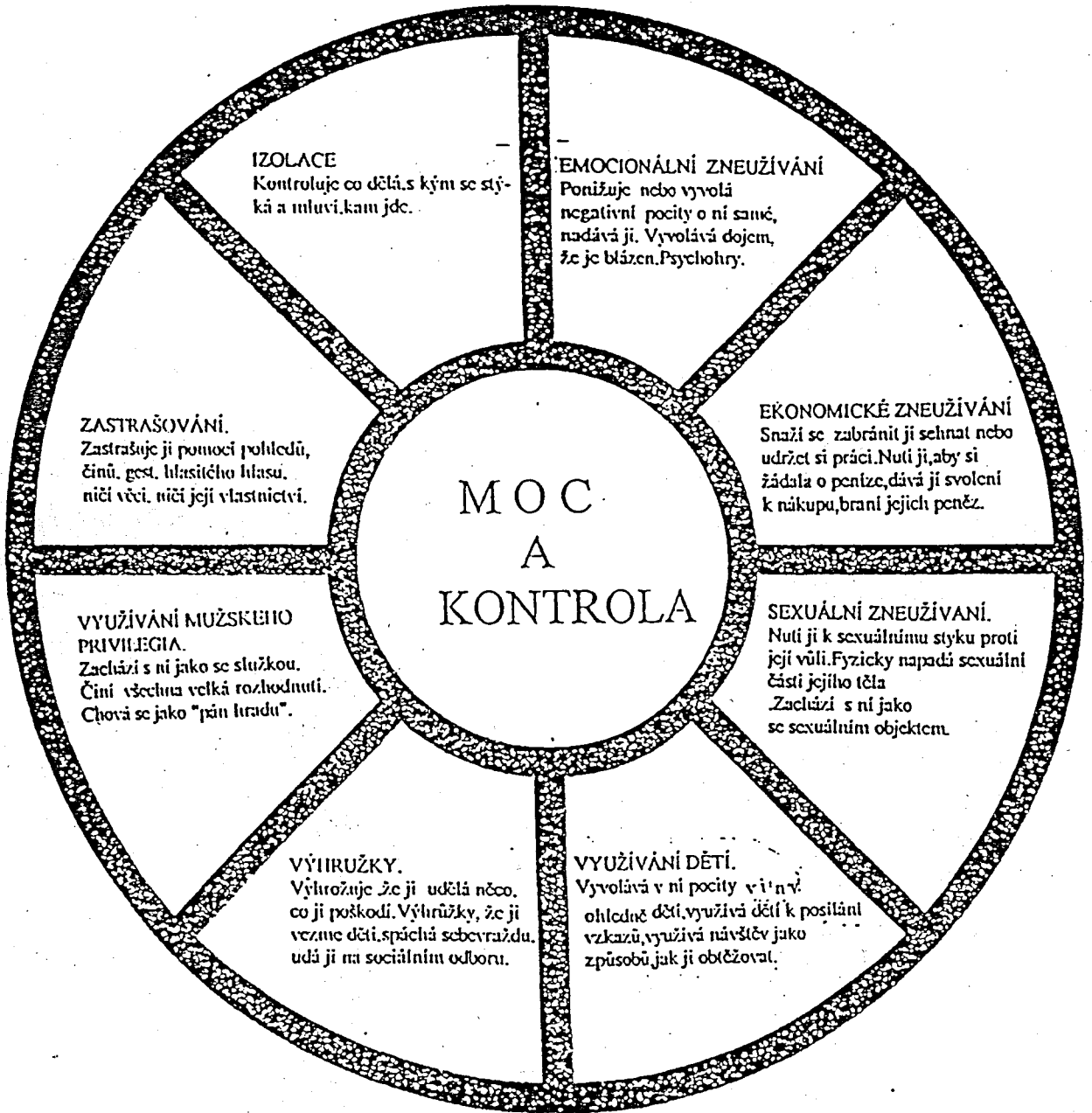
www.<<http://www.profem.cz>>

Seznam příloh

- Příloha I.**   *Diagram moci a kontroly*
- Příloha II.**   *Spirála – cyklus násilí*
- Příloha III.**   *Vnímání dítěte jako svědka domácího násilí*
- Příloha IV.**   *Adresy zařízení specializovaných na domácí násilí*
- Příloha V.**   *Pravidla azylového domu s utajenou adresou*
- Příloha VI.**   *Koordinační kruh prevence násilí na ženách*
- Příloha VII.**   *Plné znění Zákona č. 135/2006 Sb.*

FYZICKÉ ZNEUŽÍVÁNÍ

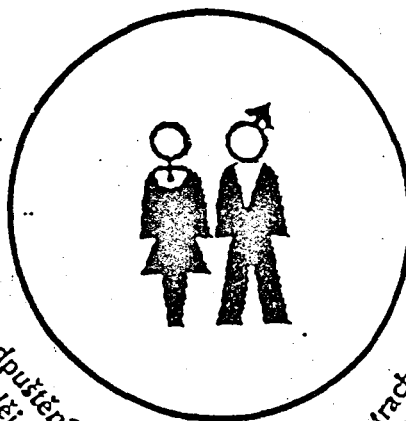
FYZICKÉ ZNEUŽÍVÁNÍ

Cyklus násilí

Fáze I Vytváření napětí

rozčilený, žárlivý, zuřivý,
podrážděný, explozivní

úslužná; uctívá, pečující,
obviňující sebe sama

OBĚŤ

OBĚŤ

láska, odpuštění,
víra, naděje

strach, zloba, bolest,
bezmocnost

OBĚŤ

ztráta kontroly -
fyzické a psychické násilí

NÁSILNÍK

NÁSILNÍK

NÁSILNÍK

vina, omluvy,
smutek, sliby

Fáze III
Líbáňky

Fáze II
Období týrání

Koordináční kruh prevence násilí na ženách

31. 10. 2001

Milá paní doktorko,

Jednou maminka telefonovala. Tāta tam pšišel a řikal: jestli budeš pracovat tak ti pomlātim. Začal ji lit. Maminka řikala ňeť ho boli, ale tāta toho nemechal. Utekly jsme k sousedům. Jednou jsme jeli k rybníku na kole. Tāta zavolal, že přijede Roky. Přijel. Začal maminku lit, protože cestou viděl přina u práce. Další den ji vystrčil u bytu a navšel dušič. Moc jsem plakala a chtěla jsem jít na mě. Nestavěl, pak přijela policie a to už jsem šla spít. Tāta řikal že jestli mu maminka meda ked' hned vřidí tak ňe rožlūje postele u ložnici Rostit. Ale mŕ je rozlit visela jsem na na koku, aby ho medělal, Udělal. Tāta mamince vytākel všechny její věci u skřině u ložnici a makākel je do pokoji u Martina. On byl totiž u Americi u škole. A ked' měl pokoj, plný veseljakých věcí jak je tam paha hāzel. Ložnici si zamkl a maminku ňe tam nepustil. Ona pak spala u mě u pokoji na kermi. Maminka mě nypřavovala do školy a pšišel tam tāta, že nemšel kafe. Řikal že maminka nesmí jít na kākod. A stāl před tím nāhodou a nepustil ji tam. Neměla si rozsvitit a majšit se. Pak ji klācil do vany. Já jsem ho kousla do levj naky. Došly jsme do školy ani jsme si nesmřily nānidat. Cestou do školy jsme si koupily jídlo. Moc jsem se tāty dāla. Pak pro mě maminka pšišla do školy. Já ňe domŕ mechtěla a maminka řikala že nepūjdeme že ho mŕi berpŕŕn. Ten vŕec jsme ňe bydlily u axylu.

Tam jsme se už nebály se ráno probudit.
Měla jsem tam i kamarádky. Jedna měla
moxce. Pak jsem začala chodit do jiné školy.
Ale jednoho dne se před školou objevil
táta. Pak už jsem tam nechtěla chodit. Ale
táta musel do vězení. Měly jsme kůstak u
arxlu. Uli jsme i domů do Lučanické. Ale
tam byla všechno rozbité. Martin už neměl
svůj pokoj. Bylo tam plno dřeva, udi a mexitím
jako obličeni. V pokoji nebyl žádný nábytek.
Já jsem si chtěla vzít pohádkové knížky, které
mám ráda. Ale nic jsem tam nenašla, všechny
byly pryč. Chtěla jsem, aby maminka vzala s
sebou televizi a video. To bylo ale rozbité. Už
nikdy jsem pak doma nebyla a nepůjdu tam.
To není doma, je tam všechno rozmlácené
a Martin nemá pokoj. Nikdo mě tam nedostal
me. Do arxlu taky nechci. Tam nemůže být
se mnou Martin. Tak jsme zatím všichni u
babičky. Už je to pro všechny moc. Táta
mi nedá pokoj a stále se bojím i usnout.
Abych to všechno neviděla ve snu. Jednou
jsem byla s babičkou ve Vlčanicích. Najednou
tam stál táta u plotu s kamarou. Moc
jsem se bála. Pak jsem už vůbec nevyšla
ven. Cožád chodí s kamarou. Mam stach, že
mamince něco udělá. Každý den se bojím jít
do školy. Bojí mě bráček a nemůžu jít.
Chtěla bych, aby s tím někdo něco udělal. Ale
už se nebojím. Musím si koupit prsty, když
jedu autobusem. Auto táta pořád ráno stojí před
školou. U škole se mi ale líbí. Nechci, aby tam
pořád ráno byl.

Důležité adresy

Akutní pomoc

- linka tísňového volání 158 (policie)
- první pomoc 155 (lékařská pomoc)

V telefonním seznamu lze nalézt čísla na:

- městskou a státní policii,
- státní zastupitelství (obvodní, okresní, městské a krajské),
- soudy (obvodní, okresní, městské a krajské),
- orgány sociálně-právní ochrany dětí na obecních úřadech.

Městská centra sociálních služeb a prevence vydávají adresáře poskytovatelů sociálních služeb, k nimž patří i krizová, charitativní a humanitární centra různého typu.

Nestátní neziskové organizace

a) poradny pracující s oběťmi domácího násilí

ROSA - Informační a poradenské centrum pro ženy - oběti domácího násilí
Podolská 25, 147 00 Praha 4 (nutno se objednat)
tel./fax: 241 432 466 (pondělí, úterý, středa)
SOS-linka: 602 246 102
e-mail: rosa@telecom.cz

Psychosociální centrum Acorus
Pomoc ženám - obětem domácího násilí
Nonstop krizová linka - tel.: 283 892 772
tel./fax: 283 890 671

Poradna pro ženy v tísní
Bratislavská 31, 602 00 Bmo
tel.: 737 834 345

DONA - Linka pomoci obětem domácího násilí
SOS-linka: 251 511 313

RIAPS, linka důvěry a krizové centrum
tel.: 222 580 697

Centrum krizové intervence
tel.: 226 970 697

Elektra o. s., centrum pomoci ženám zneužitým v dětství
Michnova 1622, 149 00 Praha 4
tel./fax: 272 911 110
e-mail: elektra@brailnet.cz

b) Azylové domy

Informace o nejbližším azylovém zařízení poskytují obecní úřady.

Další potřebné adresy:

Rada vlády pro lidská práva
Výbor pro rovné příležitosti žen a mužů
Vladislavova 4, 110 00 Praha 1
tel.: 296 153 318, 296 153 501

Český helsinský výbor
Organizace na ochranu lidských práv a svobod
Jelení 3, 118 00 Praha 1
tel.: 224 372 338

Rada vlády pro rovné příležitosti žen a mužů
Sekretariát pro rovné příležitosti žen a mužů při MPSV
Na poříčnickém právu 1, 128 00 Praha 2
tel.: 221 923 598, 221 922 393

DŮLEŽITÁ PRAVIDLA, PROSÍME, ZAPAMATUJTE SI!!!

**AZYLOVÝ DŮM PRO ŽENY NEEXISTUJE
JESTLI EXISTUJE, TAK SE O NĚM NIC NEVÍ
JESTLI SE NĚCO VÍ, NESMÍ SE O NĚM NIC ŘÍCT!!!**

Žena je umístěna v azylovém domě na základě následující procedury:

- a) V rozhovoru s ženou volontérka odhadne, zda by útluk byl pro ženu řešením, ale nic jí o tom neříká. Je nutné vyčerpát všechny ostatní možné varianty (útočiště u matky, sestry, příbuzné, přítelkyně, sousedky, kolegyňe z práce atd.), spolu s ženou zjistit, zda si nemůže sama nebo s pomocí svých blízkých pronajmout pokoj, byt, ubytovnu...
- b) V rozhovoru na SOS telefonu se nikdy nehovoří o azylovém domě, ale domluví se s ženou rozhovor v ženském centru. Tohoto rozhovoru se kromě volontérky účastní jedna z žen, které se starají o azylové domy.
- c) O umístění ženy rozhodnou ženy, které mají na starost útluky, s ohledem na aktuální stav v útluku. Ony rozhodnou, ve kterém azylovém domě jsou momentálně nejvhodnější podmínky.
- d) Ženy, starající se o azylové domy, jsou povinny o přijetí nové ženy informovat ty ženy, které tu momentálně pobývají. K přijetí nové ženy není potřeba jejich souhlasu, ale je třeba zajistit, aby nová žena byla dobře přijata.

3. Po přijetí do azylového domu se sepiše ženin příběh, rozdělí se úkoly související s řešením životní situace každé z žen jednotlivě.

4. V azylovém domě je žena povinna účastnit se spolu s ostatními všech domácích prací, starat se o sebe i o své děti a pomáhat ostatním spolubydlícím a jejich dětem.

5. Ženy, které se starají o chod azylových domů, organizují v nich schůzky (nejméně jednou týdně), při nichž se mluví o životě v azylovém domě, diskutuje se o tématech směřujících k pozvednutí sebevědomí žen a z různých aspektů se analyzuje násilí mužů na ženách.

Je žádoucí, aby všechny ženy, které pobývají v azylovém domě déle než tři měsíce, prošly edukací pro volontérky SOS telefonu. Podle potřeby se v azylových domech mohou organizovat i svépomocné skupiny.

Ženy z azylového domu mohou pokračovat v kontaktech s volontérkou, a níž byly ve styku před svým přijetím. Ženy, které se starají o chod azylových domů, komunikují s ženami i jednotlivě a pomáhají jim zejména při vypracování postupu, jak vyjít ze situace, která vyvolala násilí. Jednou měsíčně pracují na společné úrovni s každou z žen umístěných v azylovém domě.

6. Režim azylového domu zahrnuje i pravidla, která se nesmějí přestoupit:

- a) Adresa, telefon nebo bližší určení azylového domu se nesmí dávat NIKOMU (ani matce, ani přítelkyni, ani sestře - n i k o m u l i i).
- b) O osobách, které tu žijí spolu s vámi, se nesmí mluvit s nikým mimo azylový dům!
- c) V azylovém domě je co nejpřísněji zakázáno být dítu nebo metodami násilí řešit konfliktní situace. (Aktérka takového přestupku bude muset azylový dům opustit).
- d) Pobyt v azylovém domě je neslučitelný s konzumací alkoholu, drog, "práskováním", stejně tak jako s takovou poruchou, kvůli které žena není schopna se starat o sebe a své děti. Jestliže se během pobytu manifestuje alkoholismus, narkomanie nebo těžší psychické poruchy, hledá se pro ženu jiné řešení. Jestliže taková žena nepřistoupí na léčbu závislosti, musí azylový dům opustit.
- e) Žena, která ohrozí bezpečí druhých, musí azylový dům opustit.

7. Vztah volantérek SOS telefonu k ženám z azylových domů se zakládá na feministických principech - na vzájemné důvěře a na ženské solidaritě. Volantérky se nemohou stavět na jednu či druhou stranu, vztahy v azylovém domě se řeší při schůzkách. Jestliže mezi volantérkami existují nevyjasněné otázky, mluví se o nich na schůzkách SOS. Volantérky SOS telefonu nekomunikují a násilně

Společné aktivity

Koordinační kruh prevence násilí na ženách

(ke kterému od jeho založení v červnu 1995 do prosince 1996 patřil i Bílý kruh bezpečí)

Některé z aktivit Koordinačního kruhu:

1. *proFem/AdvoCats for Women a ROSA* podaly Úřadu pověřence pro lidská práva vlády ČR společný návrh na doplnění § 215 tr. zák. týdně svěřené osoby na "týdně svěřené osoby a osoby blízké". Tato změna by ulehčila postih pachatelů domácího násilí. Odbornou komisí pro rovné příležitosti byl návrh podpořen.
2. K 25. listopadu 1999 Koordinační kruh zaslal představitelům vlády a Parlamentu ČR výzvu proti násilí na ženách, v níž poukázal na neplnění termínů "Postupů a priorit vlády při plnění Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen".
3. 8. března 1999 uspořádal Koordinační kruh diskusi na téma "Jsou ženská práva v ČR skutečně lidská práva?". Diskuse se zúčastnil i pověřenec vlády ČR pro lidská práva a velvyslanec EU v ČR. Po této diskusi následovala v pražském klubu Roxy kulturní akce s názvem "Woman Strikes Back".
4. V květnu 1998 Koordinační kruh prevence násilí na ženách podal Poslanecké sněmovně i Senátu Parlamentu ČR petici proti násilí na ženách. Výsledkem bylo uspořádání veřejného slyšení k tématu násilí na ženách v Senátu Parlamentu ČR.

Společné aktivity

5. Koordinační kruh připravil reedici brožurek "Domácí násilí" a "Incest".
6. V roce 1997 Koordinační kruh vypracoval prohlášení k 25. listopadu (Evropský den proti násilí na ženách). Prohlášení bylo i s podpisy osobností, jež se k němu připojily, zasláno tisku.
7. Publikaci "Dneska tě ještě nezabiju" k tématu domácího násilí vydala na podzim 1997 Nadace ROSA.
8. Odbornou stáž v Hamburku k tématu násilí na ženách a vztahu nezisková sféra/státní instituce zorganizoval Koordinační kruh v prosinci 1996 pro dvacet žen jak z neziskových organizací zabývajících se tématem násilí na ženách, tak i ze státní správy.
9. V listopadu 1996 se v Praze konala první česká odborná konference na téma "Domácí násilí, zodpovědnost nikoli soukromá". Z konference byl vydán stejnojmenný sborník.
10. V roce 1996 Koordinační kruh publikoval brožurku "Domácí násilí" a "Incest".
11. Dny proti násilí na ženách (22. - 24. listopadu 1995) upozornily v Praze poprvé na toto téma

Za Koordinační kruh prevence násilí na ženách
proFem, c/o Národní dum Smíchov,
nám. 14. října 16, 150 00 Prague 5,
tel/fax: 00420-2-5732 6360
e-mail: profem@ecn.cz
www.ecn.cz/profem

ZÁKON ze dne 14. března 2006, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím

Sbírka: 135/2006

Částka: 46/2006

Datum: 14.4.2006

135

ZÁKON

ze dne 14. března 2006,

kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

Změna zákona o Policii České republiky

Čl. I

Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění zákona č. 26/1993 Sb., zákona č. 67/1993 Sb., zákona č. 163/1993 Sb., zákona č. 326/1993 Sb., zákona č. 82/1995 Sb., zákona č. 152/1995 Sb., zákona č. 18/1997 Sb., nálezů Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 186/1997 Sb., zákona č. 138/1999, zákona č. 168/1999 Sb., zákona č. 325/1999 Sb., zákona č. 326/1999 Sb., zákona č. 329/1999, zákona č. 105/2000 Sb., zákona č. 258/2000 Sb., zákona č. 361/2000 Sb., zákona č. 60/2001 Sb., zákona č. 120/2001 Sb., zákona č. 265/2001 Sb., zákona č. 216/2002 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 436/2003 Sb., zákona č. 119/2004 Sb., zákona č. 288/2005 Sb. a zákona č. 413/2005 Sb., se mění takto:

1. Za § 21 se vkládají nové § 21a až 21d, které včetně nadpisu a poznámek pod čarou č. 8f) až 8i) znějí:

„Oprávnění rozhodnout o vykázaní ze společného obydlí a zákazu vstupu do něj

§ 21a

(1) Lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo zvláště závažnému útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn toho, kdo je podezřelý z takového jednání, vykázat z bytu nebo domu společně obývaného s ohroženou osobou (dále

zákaz návratu do vymezených prostor. Toto rozhodnutí je účinné v okamžiku, kdy bylo prokazatelně sděleno osobě, proti které směřuje. Osoba, proti níž vykázání směřuje (dále jen „vykázaná osoba“), je poté povinna neprodleně opustit místo, na které se rozhodnutí o vykázání vztahuje.

(2) Není-li ten, vůči komu směřuje opatření podle odstavce 1, v době policejního zákroku přítomen ve společném obydlí, je policista takové osobě oprávněn zakázat vstup do společného obydlí, jakož i do jeho bezprostředního okolí, a to i v době jeho nepřítomnosti. Toto rozhodnutí je účinné v okamžiku, kdy se o něm osoba, proti které směřuje, dozví. Osoba, které byl zakázán vstup do společného obydlí, poté nesmí vstupovat na místo, na které se toto rozhodnutí vztahuje.

(3) Rozhodne-li policista o vykázání osoby ze společného obydlí nebo o zákazu vstupu do něj podle odstavce 1 nebo 2 (dále jen „vykázání“), vždy specifikuje prostor, na který se tato omezení vztahují, a stanoví rozsah bezprostředního okolí společného obydlí. O takto stanoveném prostoru je policista vykázanou osobu povinen poučit. Územní rozsah vykázání se určí podle míry požadavku účinné preventivní ochrany osoby ohrožené útokem podle odstavce 1 (dále jen „ohrožená osoba“).

(4) Pokud je vykázání spojeno s ohrožením provozu objektu nebo znemožněním výkonu zaměstnání vykázané osoby podle zvláštního zákona^{8f}), je o této skutečnosti třeba bezodkladně vyrozumět zaměstnavatele nebo provozovatele objektu, který přijme příslušná opatření k náhradnímu zajištění provozu objektu.

(5) Při provádění úkonů souvisejících s vydáním rozhodnutí o vykázání je policista povinen zajistit přítomnost nezúčastněné osoby, ledaže hrozí nebezpečí z prodlení.

(6) O provedených úkonech a opatřeních sepíše policista neprodleně úřední záznam.

§ 21b

(1) Rozhodnutí o vykázání se vydává bez projednání věci a z úřední povinnosti, přičemž souhlas ohrožené osoby se nevyžaduje.

(2) Rozhodnutí o vykázání se písemně vyhotoví do 24 hodin od vstupu policisty do společného obydlí. Vyhotovené rozhodnutí se v opise doručí vykázané osobě a ohrožené osobě. Opis rozhodnutí o vykázání doručí policista do 24 hodin od jeho vydání spolu s opisem úředního záznamu podle § 21a odst. 6 příslušnému intervenčnímu centru^{8g}); v případě, že ve společném obydlí, na které se rozhodnutí o vykázání vztahuje, žije nezletilá osoba, doručí se opis rozhodnutí o vykázání spolu s opisem úředního záznamu ve stejné lhůtě též příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

(3) Opravným prostředkem proti rozhodnutí o vykázání je odvolání, které nemá odkladný účinek.

(4) Při vydání rozhodnutí o vykázání se postupuje, nestanoví-li tento zákon jinak, podle správního řádu.

§ 21c

(1) Rozhodne-li policista o vykázání, vyzve vykázanou osobu, aby mu vydala všechny klíče od společného obydlí, které drží, a vykázaná osoba je povinna klíče vydat. Policista zároveň poučí vykázanou osobu o následcích neuposlechnutí takové výzvy^{8h}). Policista je dále povinen umožnit vykázané osobě, aby si nejpozději při výkonu rozhodnutí o vykázání vzala ze společného obydlí výlučně věci sloužící její osobní potřebě, osobní cennosti a dokumenty, a ve lhůtě do 24 hodin od výkonu rozhodnutí o vykázání pak další osobní věci a věci nezbytné pro její podnikání nebo výkon povolání.

(2) Vykázané osobě poskytne policista informace o možnostech jejího dalšího ubytování a v souvislosti s tím i nezbytnou součinnost. Policista je povinen vykázanou osobu poučit o jejím právním postavení, o jejich právech a povinnostech a o dalším možném postupu ve věci. Za tímto účelem policista vyžádá od vykázané osoby adresu pro doručování.

(3) Ohroženou osobu poučí policista o možnosti podání návrhu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu⁸ⁱ) a o možnosti využití psychologických, sociálních nebo jiných služeb v oblasti pomoci obětem násilí. Policista poučí ohroženou osobu i o následcích vyplývajících z uvedení vědomě nepravdivých údajů, k nimž policista při rozhodování o vykázání přihlíží. Je-li toho třeba, přivolá policista ohrožené osobě nezbytnou lékařskou pomoc.

§ 21d

(1) Vykázání, o kterém bylo rozhodnuto podle § 21a odst. 1 nebo 2, trvá po dobu 10 dnů ode dne vydání rozhodnutí. Tuto dobu nelze zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby.

(2) Podáním návrhu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu v průběhu vykázání se lhůta uvedená v odstavci 1 prodlužuje až do pravomocného rozhodnutí soudu o tomto návrhu.

(3) Policista je povinen ve lhůtě do 3 dnů od vydání rozhodnutí o vykázání provést kontrolu, zda rozhodnutí o vykázání dodržuje vykázaná osoba i ohrožená osoba. O provedené kontrole sepíše policista úřední záznam."

Poznámky pod čarou č. 8f, 8g, 8h a 8i znějí:

^{8f)}

§ 7 odst. 1 písm. a) zákona č. 102/1992 Sb., kterým se upravují některé otázky související s vydáním zákona č. 509/1991 Sb., kterým se mění, doplňuje a upravuje občanský zákoník.

^{8g)}

§ 74a a 74b zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

^{8h)}

§ 47 odst. 1 písm. a) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

8i)

§ 76b zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů."

2. V § 42k odst. 1 písm. a) se za slovo „tak“ vkládají slova „tento nebo“.
3. V § 42k odst. 2 v druhé větě se za slova „odstavce 1 písm.“ vkládají slova „a) a“.
4. Za § 42m se vkládá nový § 42n, který včetně nadpisu zní:

„§ 42n

Zpracovávání osobních údajů v souvislosti s vykááním ze společného obydlí a zákazem vstupu do něj

(1) Podle ustanovení této hlavy zpracovává policie též osobní údaje ohrožené osoby a vykáané osoby (§ 21a); v případě, že ve společném obydlí, na které se vztahuje vykáání (§ 21a odst. 3), bydlí nezletilá osoba, zpracovává policie též osobní údaje této osoby.

(2) Osobní údaje osob uvedených v odstavci 1 se zpracovávají podle zásad stanovených v § 42g."

ČÁST DRUHÁ

Změna občanského soudního řádu

Čl. II

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona č. 36/1967 Sb., zákona č. 158/1969 Sb., zákona č. 49/1973 Sb., zákona č. 20/1975 Sb., zákona č. 133/1982 Sb., zákona č. 180/1990 Sb., zákona č. 328/1991 Sb., zákona č. 519/1991 Sb., zákona č. 263/1992 Sb., zákona č. 24/1993 Sb., zákona č. 171/1993 Sb., zákona č. 117/1994 Sb., zákona č. 152/1994 Sb., zákona č. 216/1994 Sb., zákona č. 84/1995 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 160/1995 Sb., zákona č. 238/1995 Sb., zákona č. 247/1995 Sb., nálezů Ústavního soudu České republiky vyhlášeného pod č. 31/1996 Sb., zákona č. 142/1996 Sb., zákona č. 269/1996 Sb., zákona č. 202/1997 Sb., zákona č. 227/1997 Sb., zákona č. 15/1998 Sb., zákona č. 91/1998 Sb., zákona č. 165/1998 Sb., zákona č. 326/1999 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., nálezů Ústavního soudu České republiky vyhlášeného pod č. 2/2000 Sb., zákona č. 27/2000 Sb., zákona č. 30/2000 Sb., zákona č. 46/2000 Sb., zákona č. 105/2000 Sb., zákona č. 130/2000 Sb., zákona č. 155/2000 Sb., zákona č. 204/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 227/2000 Sb., zákona č. 367/2000 Sb., zákona č. 370/2000 Sb., zákona č. 120/2001 Sb., zákona č. 137/2001 Sb., zákona č. 231/2001 Sb., zákona č. 271/2001 Sb., nálezů Ústavního soudu České republiky vyhlášeného pod č. 276/2001 Sb., zákona č. 317/2001 Sb., zákona č. 451/2001 Sb., zákona č. 491/2001 Sb., zákona č. 501/2001 Sb., zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 202/2002 Sb., zákona č. 226/2002 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., nálezů Ústavního soudu České republiky vyhlášeného pod č. 476/2002 Sb., zákona č. 88/2003 Sb., zákona č. 120/2004 Sb., zákona č. 153/2004 Sb., zákona č. 237/2004 Sb., zákona č. 257/2004 Sb., zákona č. 340/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 501/2004 Sb., zákona č. 554/2004 Sb., zákona č. 555/2004 Sb., zákona č. 628/2004 Sb., zákona č. 59/2005

342/2005 Sb., zákona č. 377/2005 Sb., zákona č. 383/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 56/2006 Sb., zákona č. 57/ /2006 Sb. a zákona č. 79/2006 Sb., se mění takto:

1. V § 52 odst. 2 se slova „příslušný policejní orgán" nahrazují slovy „Policii České republiky" a slova „tento orgán" se nahrazují slovy „Policii České republiky".

2. V § 74 se na konci odstavce 2 doplňuje věta „Účastníky řízení podle § 76b jsou navrhovatel a ten, vůči němuž návrh směřuje; navrhovatelem se rozumí osoba, jejíž život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost jsou jednáním osoby, proti které návrh směřuje, vážným způsobem ohroženy."

3. V § 74 odst. 4 se za slova „§ 76a" vkládají slova „a 76b".

4. V § 75a se na konci odstavce 2 doplňují slova „a 76b".

5. V § 75b odst. 3 se na konci textu písmene a) doplňují slova „a 76b".

6. V § 75c odst. 1 se na konci textu písmene b) doplňují slova „nebo § 76b".

7. V § 75c odst. 2 se za slova „24 hodin poté, co byl podán," vkládají slova „o návrhu podle § 76b až do 48 hodin poté, co byl podán".

8. Za § 76a se vkládá nový § 76b, který včetně poznámky pod čarou č. 33c zní:

„§ 76b

(1) Je-li jednáním účastníka, proti kterému návrh směřuje, vážným způsobem ohrožen život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost navrhovatele, může předseda senátu předběžným opatřením uložit účastníku, proti kterému návrh směřuje, zejména aby

a)

dočasně opustil byt nebo dům společně obývaný s navrhovatelem (dále jen „společné obydlí"), jakož i jeho bezprostřední okolí, nebo do něj nevstupoval,

b)

se zdržel setkávání s navrhovatelem a navazování kontaktů s ním.

(2) Výjimky vyplývající z plnění povinností uložených předběžným opatřením účastníku, proti kterému návrh směřuje, stanoví soud, a to s přihlédnutím k jeho oprávněným zájmům.

(3) Předběžné opatření podle odstavce 1 trvá jeden měsíc od jeho vykonatelnosti. Předcházelo-li rozhodnutí o návrhu na předběžné opatření podle odstavce 1 rozhodnutí Policie České republiky podle zvláštního právního předpisu^{33c}), počíná tato lhůta dnem následujícím po dni, v němž uplynula lhůta stanovená v tomto zvláštním právním předpise. V případě podání návrhu na prodloužení předběžného opatření podle odstavce 4 neskončí lhůta dříve, než soud o takovém prodloužení rozhodne.

(4) Bylo-li před uplynutím doby uvedené v odstavci 3 zahájeno řízení ve věci samé, může předseda senátu na návrh navrhovatele rozhodnout o prodloužení doby trvání předběžného opatření; vezme přitom v úvahu trvání stavu ohrožení navrhovatele podle odstavce 1, obsah a

důvody podaného návrhu na zahájení řízení ve věci samé, majetkové či jiné poměry účastníků včetně vlastnických a jiných vztahů ke společnému obydlí, na které se vztahuje předběžné opatření, a další rozhodné okolnosti. Předběžné opatření však zanikne nejpozději uplynutím doby jednoho roku od okamžiku jeho nařízení.

(5) Rozhodnutí o návrhu předběžného opatření podle odstavce 1 není podmíněno předchozím rozhodnutím Policie České republiky podle zvláštního právního předpisu.

33c)

§ 21a a násl. zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů."

Dosavadní § 76b až 76f se označují jako § 76c až 76g.

9. V § 76c se na konci odstavce 1 doplňuje věta „Usnesení o předběžném opatření podle § 76b se vyhlásí účastníkům až při provedení jeho výkonu. Účastníkům, kteří nebyli při provedení výkonu přítomni, se usnesení doručí dodatečně společně s vyzněním, že byl proveden jeho výkon."

10. V § 76d se na konci textu písmene a) doplňují slova „a 76b".

11. V § 77 odst. 1 písm. a) se za slovo „nepodal" vkládají slova „v zákonné lhůtě nebo".

12. V § 89 se dosavadní text označuje jako odstavec 1 a doplňuje se odstavcem 2, který zní:

„(2) V řízení, které je zahajováno spolu s návrhem na prodloužení předběžného opatření podle § 76b odst. 2, je příslušný okresní soud, který o prodloužení předběžného opatření rozhoduje."

13. Za § 273a se vkládá nový § 273b, který včetně nadpisu zní:

„§ 273b

Výkon rozhodnutí o vykázání ze společného obydlí a nenavazování kontaktů s oprávněným

(1) Nařídil-li soud předběžným opatřením, aby povinný dočasně opustil společné obydlí, jakož i jeho bezprostřední okolí, nebo aby se zdržel setkávání s osobou, kterou soud v usnesení označil, a nenavazoval kontakty s ní (§ 76b), zajistí také bezodkladný výkon tohoto rozhodnutí.

(2) Výkon rozhodnutí se provede tak, že soud v součinnosti s příslušnými státními orgány vykáže povinného ze společného obydlí, odebere mu všechny klíče od společného obydlí, které povinný drží, a popřípadě mu zakáže setkávat se s označenou osobou nebo ji jinak kontaktovat. Soud zároveň poskytne povinnému příležitost, aby si bezprostředně při výkonu rozhodnutí vyzvedl ze společného obydlí své osobní cennosti a dokumenty, jakož i věci, které slouží jeho osobní potřebě; během trvání předběžného opatření podle § 76b nak novinnému

umožní vyzvednout i věci nezbytné k výkonu jeho podnikatelské činnosti nebo výkonu povolání.

(3) Není-li povinný při výkonu rozhodnutí přítomen, poskytne mu soud na jeho žádost během lhůty uvedené v § 76b odst. 4 příležitost, aby si ze společného obydlí vyzvedl věci uvedené v odstavci 2. O tomto právu soud povinného vyrozumí oznámením zanechaným na dveřích společného obydlí.

(4) Příslušným k výkonu rozhodnutí uvedeného v odstavci 1 je soud, který nařídil předběžné opatření."

ČÁST TŘETÍ

Změna trestního zákona

Čl. III

V § 171 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění zákona č. 120/1962 Sb., zákona č. 53/1963 Sb., zákona č. 56/1965 Sb., zákona č. 81/1966 Sb., zákona č. 148/1969 Sb., zákona č. 45/1973 Sb., zákona č. 43/1980 Sb., zákona č. 159/1989 Sb., zákona č. 47/1990 Sb., zákona č. 84/1990 Sb., zákona č. 175/1990 Sb., zákona č. 457/1990 Sb., zákona č. 545/1990 Sb., zákona č. 490/1991 Sb., zákona č. 557/1991 Sb., nálezu Ústavního soudu České a Slovenské Federativní Republiky ze dne 4. září 1992, publikovaného v částce 93/1992 Sb., zákona č. 290/1993 Sb., zákona č. 38/1994 Sb., nálezu Ústavního soudu České republiky vyhlášeného pod č. 91/1994 Sb., zákona č. 152/1995 Sb., zákona č. 19/1997 Sb., nálezu Ústavního soudu České republiky vyhlášeného pod č. 103/1997 Sb., zákona č. 253/1997 Sb., zákona č. 92/1998 Sb., zákona č. 112/1998 Sb., zákona č. 148/1998 Sb., zákona č. 167/1998 Sb., zákona č. 96/1999 Sb., zákona č. 191/1999 Sb., zákona č. 210/1999 Sb., zákona č. 223/1999 Sb., zákona č. 238/1999 Sb., zákona č. 305/1999 Sb., zákona č. 327/1999 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 101/2000 Sb., zákona č. 105/2000 Sb., zákona č. 121/2000 Sb., zákona č. 405/2000 Sb., zákona č. 120/2001 Sb., zákona č. 139/2001 Sb., zákona č. 144/2001 Sb., zákona č. 256/2001 Sb., zákona č. 265/2001 Sb., zákona č. 3/2002 Sb., zákona č. 134/2002 Sb., zákona č. 285/2002 Sb., zákona č. 482/2002 Sb., zákona č. 218/2003 Sb., zákona č. 276/2003 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 52/2004 Sb., zákona č. 91/2004 Sb., zákona č. 537/2004 Sb., zákona č. 587/2004 Sb., zákona č. 692/2004 Sb., zákona č. 411/2005 Sb. a zákona č. 413/2005 Sb., se na konci písmene d) slovo „nebo" zrušuje a za písmeno d) se vkládá nové písmeno e), které včetně poznámky pod čarou č. 2b zní:

„e) dopustí se závažného nebo opakovaného jednání, aby zmařil rozhodnutí o vykázání vydané podle zvláštního právního předpisu^{2b)}) nebo na základě předběžného opatření soudu, nebo

^{2b)}

§ 21a zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů."

Dosavadní písmeno e) se označuje jako písmeno f).

ČÁST ČTVRTÁ

Změna zákona o sociálním zabezpečení

Čl. IV

Zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění zákona č. 110/1990 Sb., zákona č. 180/1990 Sb., zákona č. 1/1991 Sb., zákona č. 46/1991 Sb., zákona č. 306/1991 Sb., zákona č. 482/1991 Sb., zákona č. 578/1991 Sb., zákona č. 582/1991 Sb., zákona č. 235/1992 Sb., zákona č. 582/1992 Sb., zákona č. 37/1993 Sb., zákona č. 84/1993 Sb., zákona č. 160/1993 Sb., zákona č. 266/1993 Sb., zákona č. 307/1993 Sb., zákona č. 182/1994 Sb., zákona č. 241/1994 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 155/1995 Sb., zákona č. 160/1995 Sb., zákona č. 133/1997 Sb., zákona č. 91/1998 Sb., zákona č. 155/1998 Sb., zákona č. 350/1999 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 258/2000 Sb., zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 213/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 426/2002 Sb., zákona č. 281/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 168/2005 Sb. a zákona č. 218/2005 Sb., se mění takto:

1. V § 73 odst. 6 se na konci písmene k) tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno l), které zní:

„l) pomoc v intervenčních centrech.“

2. Za § 74 se vkládají nové § 74a a 74b, které včetně nadpisu a poznámky pod čarou č. 50a znějí:

„Pomoc osobám ohroženým násilím

§ 74a

(1) Osobám, které jsou ohroženy násilným chováním ze strany osob blízkých nebo osob žijících s nimi ve společném bytě nebo domě, se poskytuje bezprostřední individuální psychologická a sociální pomoc ambulantní nebo azylové povahy. Těmto osobám se rovněž zprostředkuje poskytnutí následné pomoci zejména sociální, lékařské, psychologické a právní. Pro poskytování pomoci těmto osobám se zřizují intervenční centra.

(2) Součástí pomoci podle odstavce 1 je i spolupráce a vzájemná informovanost mezi orgány sociálně- právní ochrany dětí, obcemi, orgány Policie České republiky a obecní policie, nestátními a charitativními organizacemi. Intervenční centra plní koordinační úlohu mezi zúčastněnými institucemi při pomoci osobám ohroženým násilným chováním a vyhodnocují vzájemnou spolupráci.

(3) Zaměstnanci intervenčních center jsou při pomoci osobám ohroženým násilným chováním povinni zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se při výkonu své činnosti dozvěděli. Sdělit takové skutečnosti mohou jen se souhlasem osob, kterých se tyto

údaje týkají, nebo pro účely trestního řízení orgánům činným v trestním řízení i bez takového souhlasu.

§ 74b

(1) Pomoc osobám ohroženým násilným chováním se poskytuje převážně na základě podnětu doručeného intervenčnímu centru Policií České republiky podle zvláštního právního předpisu^{50a)}; tímto podnětem je opis rozhodnutí o vykázaní nebo o zákazu vstupu do společného obydlí a opis úředního záznamu o provedených úkonech. Pomoc intervenčního centra může být poskytnuta na základě žádosti osob ohrožených násilným chováním i bez takového podnětu.

(2) Intervenční centrum je povinno kontaktovat osobu, která byla v rozhodnutí o vykázaní ze společného obydlí označena za osobu ohroženou násilným chováním, a to ve lhůtě nejpozději do 48 hodin od doručení podnětu, jinak vždy bezodkladně poté, co se dozví o ohrožení osoby násilným chováním.

(3) V rámci prvního kontaktu s osobou ohroženou násilným chováním intervenční centrum zjišťuje, zda tato osoba porozuměla všem informacím poskytnutým příslušníky Policie České republiky a zda jí byla zajištěna dostatečná ochrana a bezpečí. Dále pomoc zahrnuje i následnou poradenskou činnost.

(4) Intervenční centrum je povinno oznamovat příslušnému krajskému úřadu počet osob ohrožených násilným chováním, kterým byla poskytnuta pomoc.

^{50a)}

§ 21b odst. 2 zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů."

ČÁST PÁTÁ

Změna zákona o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení

Čl. V

Zákon č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení, ve znění zákona č. 125/1990 Sb., zákona č. 210/1990 Sb., zákona č. 425/1990 Sb., zákona č. 459/1990 Sb., zákona č. 9/1991 Sb., zákona č. 144/1991 Sb., zákona č. 582/1991 Sb., zákona č. 84/1993 Sb., zákona č. 307/1993 Sb., nálezu Ústavního soudu České republiky vyhlášeného pod č. 72/1995 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 238/1995 Sb., zákona č. 289/1997 Sb., zákona č. 91/1998 Sb., zákona č. 155/1998 Sb., zákona č. 169/1999 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 518/2002 Sb. a zákona č. 501/2004 Sb., se mění takto:

1. V § 3 odst. 2 se na konci písmene c) tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno d), které zní:

„d) zřizuje a spravuje intervenční centra.".

2. V § 45 se na konci písmene ch) tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno i), které

zní:

„i) intervenční centra.“

3. V § 46 odst. 1 se za slova „§ 3 odst. 2 písm. a)“ vkládají slova „a d)“.

ČÁST ŠESTÁ

ÚČINNOST

Čl. VI

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2007.

Zaorálek v. r.

Klaus v. r.

Paroubek v. r.

ABSTRAKT

KOŘÍNKOVÁ, L. *Násilí na ženách v partnerském soužití*. České Budějovice 2006. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce PhDr. Jan Polivka.

Klíčové pojmy: domácí násilí, oběť, agresor/násilník, azylový dům s utajenou adresou, odborná pomoc, zákon, legislativa, trestní oznámení, policie, laik, bezpečnostní/krizový plán, SOS linka, výpověď ženy

Tato diplomová práce pojednává o problematice domácího násilí na ženách v České republice. Teoretické poznatky, které dnes v této oblasti máme k dispozici, jsou zde propojeny s praktickými zkušenostmi získanými během přímé práce se ženami – oběťmi domácího násilí v Informačním a poradenském centru Rosa.

Teoretická část charakterizuje pojem „domácí násilí“, jeho druhy a předsudky a omyly o něm. Dále popisuje proces domácího násilí. Zabývá se také násilníkem, obětí a dětmi – svědky násilí. V závěru této části jsou uvedeny formy (aktéři) pomoci a příslušná legislativa v České republice.

Praktická část se záměrně nazývá „Teorie versus realita“. Jedná se o konfrontaci teoretické části práce s konkrétními výpověďmi žen. V závěru praktické části je popsán „ideální“ stav k řešení problematiky domácího násilí v České republice.

Abstract

Domestic violence towards women.

Key terms: domestic violence, victim, violent person/ravisher, sanctuary/asylum flats with secret address, professional help, law, legislation, complaint, police, laic, safety/crisis plan, SOS line, the woman's story

This thesis discourses problem of domestic violence towards women in the Czech Republic. Theoretic knowledge that we have available nowadays is linked to practical experience we have gained during our direct work with women – victims of domestic violence in the Information and Consulting Centre Rosa.

The theoretic part characterizes the definition of “domestic violence”, its types, and also prejudice and mistakes against it. It further describes the process of home violence and also considers a violent person, a victim and children – violence witnesses. The conclusion of this part refers to forms (participants) of help, and appropriate legislation in the Czech Republic.

The practical part is termed “Theory versus Reality”. It confronts theoretic parts of the thesis with particular women's stories. At the end of the thesis is defined the “ideal” solution of domestic violence problem in the Czech Republic.

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
TEOLOGICKÁ FAKULTA
knihovna
Kráčská 8
371 01 České Budějovice